

عوامل مؤثر بر استفاده خانوارهای شهری از کارت‌های بانکی*

فرهاد نیلی^۱

مرضیه اسفندیاری^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۰۲/۰۲

تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۳/۲۵

چکیده

طبق ترتیبات مقرر در طرح جامع نظام پرداخت‌های کشور، دارا بودن کارت بانکی، کلید ورود به بسیاری از سامانه‌های پرنفوذ بانکداری الکترونیک در کشور است. از این رو در این تحقیق با استفاده از نتایج طرح «دسترسی خانوارهای شهری به خدمات مالی» که بر اساس نمونه‌گیری از ۶۰۵۵ خانوار شهری در سال ۱۳۸۷ توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران انجام گرفت، عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر استفاده افراد بزرگسال شهری از کارت‌های بانکی از طریق یک مدل پروبیت شناسایی شده‌اند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهند که در مناطق شهری ایران، مردان و جوانان از کارت‌های بانکی بیشتر استفاده می‌کنند. به علاوه با افزایش سطح تحصیلات فرد و نیز سطح هزینه‌های خانوار، استفاده از کارت‌های بانکی افزایش می‌یابد. افراد ساکن در تهران بیشتر از دیگر شهرهای بزرگ دارای کارت‌های بانکی هستند و میزان استفاده ساکنان شهرهای متوسط از شهرهای بزرگ کمتر است. از نظر وضع تاهل، استفاده افراد مطلقه و بیوه از کارت‌های بانکی بیشتر از افراد دارای همسر است. در درون خانواده نیز، استفاده فرزندان و سایر اعضای خانوار از کارت‌های بانکی، از سرپرست خانوار کمتر است. همچنین از حیث وضعیت شغلی، افراد بیکار، خانه‌دار و نیز محصلان، کمتر از افراد شاغل کارت فعال بانکی دارند و میزان استفاده افراد مستمری‌بگیر و اجاره‌دار از شاغلان بیشتر است. نهایتاً افرادی که حساب فعال قرض‌الحسنه پس‌انداز، حساب جاری و بالاخره حساب سرمایه‌گذاری دارند، به ترتیب از کارت‌های بانکی بیشتر استفاده می‌کنند.

کلید واژه‌ها: کارت‌های بانکی، استفاده از خدمات بانکی، دسترسی به خدمات مالی، مدل‌های پروبیت

طبقه‌بندی JEL: G21, D12, C21

* نسخه قبلی این مقاله در اولین همایش بین‌المللی بانکداری الکترونیک و نظام‌های پرداخت (۳۰ بهمن و اول اسفند ۱۳۹۰- تهران) ارائه شده است.

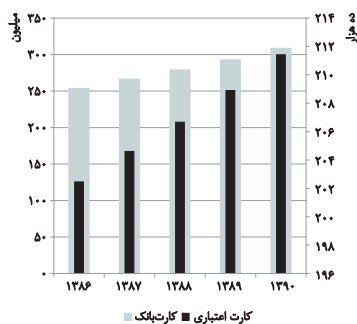
۱- رئیس پژوهشکده پولی و بانکی و مدرس مدعو دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف

۲- کارشناس ارشد پژوهشی گروه بانکداری، پژوهشکده پولی و بانکی

۱. مقدمه

بانکداری الکترونیک مهم‌ترین راه حل حذف تدریجی نقل و انتقال اسکناس و پایان دادن به عمر قبض‌های کاغذی و یکی از عمده‌ترین راهکارهای کاهش ترافیک شهری محسوب می‌شود. بانکداری الکترونیک شیوه نوینی است که طی قریب به دو دهه اخیر ابتدا با تأسیس عابریانک‌های خودپرداز راه‌اندازی شد و امروزه با رواج گسترده اینترنت، بخشی از فعالیت‌ها در دنیای وب را به خود اختصاص داده است. هم‌اکنون تمامی بانک‌های کشور از طریق سامانه‌های اینترنتی افراد را قادر می‌سازند بدون مراجعه به خودپردازها قبوض برق، تلفن، تلفن همراه و آب و گاز خود را بپردازند و وجوه مالی را نیز انتقال دهند.

هم‌اکنون نظام بانکی کشور در حال بسترسازی برای الکترونیکی کردن اکثر خدمات بانکی است. بانکداری الکترونیک می‌تواند باعث کاهش حجم در گردش پول فیزیکی در جامعه و به تبع آن کاهش منابع اختصاص یافته برای چاپ اسکناس و چاپ کاغذ برای قبض‌های مختلف شود. بانکداری الکترونیک از حجم مراجعات فیزیکی به شعب بانکی نیز به طور قابل توجهی می‌کاهد و تا حدود زیادی می‌تواند کم‌شدن میزان رفت و آمد شهری را نیز در پی آورد. مزایای بانکداری الکترونیک را می‌توان از دو جنبه مشتریان و مؤسسات مالی مورد توجه قرار داد. از دید مشتریان می‌توان به صرفه‌جویی در هزینه‌ها، صرفه‌جویی در زمان و دسترسی به کانال‌های متعدد برای انجام عملیات بانکی اشاره کرد. از دید مؤسسات مالی نیز می‌توان ویژگی‌هایی چون افزایش شهرت بانک‌ها در ارائه نوآوری، حفظ مشتریان به رغم تغییرات مکانی شعب، ایجاد فرصت برای جست‌وجوی مشتریان جدید در بازارهای هدف، گسترش محدوده جغرافیایی فعالیت و برقراری شرایط رقابت را نام برد. نمودار شماره (۱)، میزان کارت‌های بانکی صادر شده در کشور طی پنج سال اخیر به تفکیک اعتباری و برداشت را نشان می‌دهد.

نمودار (۱) تعداد کارت‌های بانکی (محور سمت چپ) و اعتباری (محور سمت راست) صادرشده

با توجه به رشد قابل توجه صدور کارت‌های بانکی، دو سؤال محور این تحقیق را تشکیل می‌دهد. نخست، استفاده‌کنندگان از کارت‌های بانکی چه کسانی هستند؟ به عبارت دیگر حدود ۳۱۰ میلیون کارت بانکی صادر شده در سال جاری، در دست چه کسانی است؟ و دوم آنکه عوامل اقتصادی-اجتماعی مؤثر بر استفاده از کارت‌های بانکی کدام‌اند و نظم‌های آماری حاکم بر استفاده از کارت‌های بانکی چه هستند.

از آنجا که با توجه به دشواری یافتن اطلاعات جامع و دقیق در مورد خدمات بانکی مورد استفاده خانوارهای ایرانی، مطالعات مزبور با استفاده از اطلاعات میدانی بسیار محدود صورت می‌پذیرد، در این پژوهش با استفاده از داده‌های «دسترسی خانوارها به خدمات مالی در مناطق شهری ایران سال ۱۳۸۷» که توسط اداره آمارهای اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نمونه‌گیری شده است، بانک اطلاعات نسبتاً کاملی پیرامون دسترسی به خدمات بانکی در ایران ایجاد شده است. در سال ۱۳۸۷ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران برای دستیابی به نظرات خانوارها به عنوان بخشی از متقاضیان خدمات مالی، طرح بررسی دسترسی به خدمات مالی در مناطق شهری ایران را با هدف بررسی میزان دسترسی خانوارها به خدمات مالی در مناطق شهری ایران در دستور کار قرار داد. برای نیل به این هدف، موارد ذیل بررسی شده است:

- ۱- میزان آشنایی خانوارها با مفاهیم مالی
- ۲- میزان استفاده خانوارها از خدمات مالی
- ۳- شناخت عوامل تأثیرگذار در استفاده خانوار از خدمات مالی
- ۴- شناخت مشکلات موجود در دسترسی به خدمات مالی

در این طرح مناطق شهری شامل کلیه نقاطی است که در سال ۱۳۸۳ دارای شهرداری بوده‌اند؛ جامعه آماری نیز کلیه افراد دارای حداقل ۱۷ سال سن در مناطق شهری ایران است. این بررسی برای اولین بار در مورد خانوارهای شهری ایران اجرا شده و زمان آمارگیری طرح از اول اسفند ۱۳۸۷ تا پایان مرداد ۱۳۸۸ بوده است. واحد آماری این طرح، یک خانوار ساکن در نقاط شهری ایران است و خانوار نمونه همان خانوارهای نمونه سال ۱۳۸۷ بررسی بودجه خانوار بوده است. روش جمع‌آوری اطلاعات نیز، تکمیل پرسشنامه دسترسی خانوارها به خدمات مالی از طریق مراجعه مستقیم آمارگیران بانک مرکزی به خانوارهای نمونه و مصاحبه با حضور سرپرست بوده است. اطلاعات آماری در قالب پرسشنامه‌های تکمیل‌شده بر اساس آدرس خانوارها در یک مجموعه شهری مجموعاً اطلاعات ۶۰۵۵ خانوار شهری را دربر دارد. تعداد خانوارهای نمونه بررسی بودجه خانوار در سال مذکور ۶۷۱۴ خانوار بوده است که تعداد ۶۵۹ خانوار به دلایلی مانند جابجایی قابل دسترسی

نبوده‌اند. در این طرح در خانوارهای شهری ۱۵۹۲۲ نفر شامل سرپرست و دیگر اعضای خانوار مورد بررسی قرار گرفته‌اند. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی ایشان در جدول شماره (۱) گزارش شده است.

۲. ویژگی‌های آماری نمونه مورد بررسی

توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ویژگی‌های اقتصادی-اجتماعی ایشان (ر.ک. جدول شماره ۱) عبارتند از:

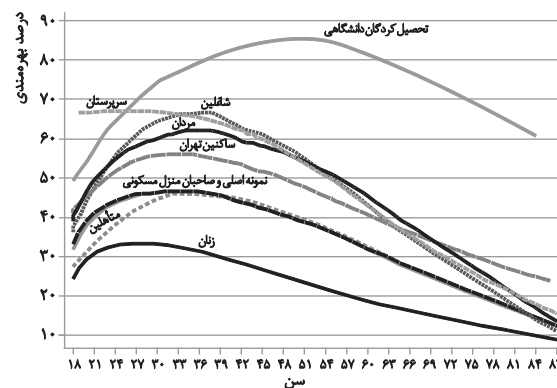
- ۱- از میان افراد بزرگسال ساکن در مناطق شهری ایران که در نمونه‌گیری مورد نظر مشارکت داشته‌اند، ۳۶/۴ درصد سرپرست خانوار، ۳۱/۳ درصد همسر سرپرست خانوار و ۲۹/۲ درصد فرزند بوده و ۳/۲ درصد نقش دیگری در خانواده به عهده داشته‌اند. با توجه به آنکه در زمان نمونه‌گیری مزبور، بعد خانوار در مناطق شهری ۴/۲ بوده است، توزیع فراوانی مزبور مدل نمونه یک خانوار شهری را به صورت سرپرست، همسر سرپرست، یک فرزند بزرگسال و یک فرزند خردسال به دست می‌دهد که عضو چهارم به دلیل محدودبودن نمونه‌گیری به افراد بزرگسال در این نمونه حضور نداشته است.
- ۲- حدود ۴۱/۷ درصد از افراد بزرگسال، ۷۳ درصد از تحصیل‌کردگان دانشگاهی، ۵۳/۸ درصد از سرپرستان خانوار، ۴۰/۸ درصد از صاحبان منزل مسکونی، ۴۰/۸ درصد از متاهلان، ۵۵/۱ درصد از مردان، ۲۹/۶ درصد از زنان و ۵۰/۲ درصد از تهرانیان ساکن در مناطق شهری از کارت‌بانک (شامل کارت بدهی و کارت‌های هدیه) استفاده می‌کنند. در میان گروه‌های مذکور تحصیل‌کردگان دانشگاهی، بیشترین و زنان، کمترین میزان بهره‌مندی را از کارت‌بانک به خود اختصاص داده‌اند. به علاوه به ترتیب مردان، سرپرستان خانوار و ساکنان تهران بیش از متوسط، دارای کارت‌بانک فعال هستند، درحالی‌که پس از زنان، مالکان منزل مسکونی و متاهلان کمتر از سایر گروه‌ها از کارت‌بانک استفاده کرده‌اند.
- ۳- به جز زیرنمونه زنان، در تمامی زیرنمونه‌ها همواره سرپرست خانوار بیشترین میزان بهره‌مندی را از کارت‌بانک داراست. درحالی‌که در زیرنمونه زنان چنین‌الگویی مشاهده نمی‌شود، به ترتیب سایر اعضا و فرزندان مؤنث خانوار ۲۱/۳ و ۶/۳ درصد بیشتر از سرپرست زن خانوار از کارت‌بانک استفاده می‌کنند. همچنین در تمامی زیرنمونه‌های مذکور سطح استفاده سرپرست خانوار از کارت‌بانک بیشتر از میانگین سطح بهره‌مندی در همان زیرنمونه است.

- ۴- از حیث نوع عضویت در خانوار، پس از سرپرست خانوار، فرزندان خانوار بیشتر از همسر و سایرین از کارت‌بانک بهره می‌برند. در زیرنمونه‌های متاهلان، زنان و ساکنان تهران این مقدار بیش از متوسط سطح بهره‌مندی زیرنمونه‌های یاد شده است. نکته جالب توجه در این میان، گروه تحصیل‌کردگان دانشگاهی است که در آن پس از سرپرست خانوار، همسر از بیشترین سطح بهره‌مندی برخوردار بوده که این مقدار حدود ۱/۸ درصد بیشتر از متوسط سطح بهره‌مندی تحصیل‌کردگان دانشگاهی است.
- ۵- با قطع نظر از نوع عضویت در خانوار و نیز وضعیت تأهل، نوع جنسیت فرد عامل متمایزکننده در استفاده از کارت‌بانک است. نسبت جنسیت که در کل نمونه با ۰/۴ واحد درصد برتری، به نفع زنان است از حیث بهره‌مندی از کارت‌بانک با اختلاف زیادی به نفع مردان تغییر جهت می‌دهد. فزونی مطلق مردان در استفاده از کارت‌بانک در نمونه اصلی، تحصیل‌کردگان دانشگاهی، سرپرستان خانوار، صاحبان منزل مسکونی، متاهلان و ساکنان تهران به ترتیب ۲۶/۸، ۱۹/۴، ۲۶/۵، ۲۶/۲، ۳۱/۶ و ۲۱/۲ واحد درصد می‌باشد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود اریب جنسیت در خصوص کارت‌بانک بسیار زیاد است.
- ۶- از حیث وضعیت تأهل، ۶۶/۹ درصد افراد حاضر در نمونه متأهل، ۵/۶ درصد بیوه یا مطلقه و ۲۷/۵ درصد مجرد بوده‌اند. به رغم این توزیع فراوانی، ضریب نفوذ اجتماعی کارت‌بانک در افراد مجرد، در تمامی زیرنمونه‌ها به‌جز مردان بیش از دو گروه دیگر و متوسط سطح بهره‌مندی بوده است؛ درحالی‌که در مردان میزان بهره‌مندی با تفاوت ۴/۴ واحد درصد به نفع متاهلان است.
- ۷- طبق نتایج نمونه‌گیری انجام‌شده، ۱۲/۵ درصد از افراد بزرگسال در مناطق شهری ایران بی‌سوادند. از ۸۷/۵ درصد افراد باسواد هم ۱۱/۹ واحد درصد محصل هستند. با توجه به این نکته، نفوذ اجتماعی کارت‌بانک به نفع افراد باسواد می‌باشد. نقصان در بهره‌مندی افراد بی‌سواد از کارت‌بانک نسبت به میانگین ضریب نفوذ این خدمت در میان بزرگسالان، سرپرستان خانوار، صاحبان منزل مسکونی، متاهلان، مردان، زنان و ساکنان تهران به‌ترتیب ۳۲/۹، ۳۹/۵، ۳۱/۹، ۳۴/۱، ۴۲/۳، ۲۲/۷ و ۳۶/۸ واحد درصد است.
- ۸- در میان شهرنشینان بزرگسال و باسواد، ۱۹/۷ درصد دارای سواد خواندن و ابتدایی، ۴۵/۷ درصد دارای تحصیلات سیکل و دیپلم و ۲۲/۱ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی‌اند. صرف‌نظر از این نکته، در مورد تمامی خدمات مالی مورد بررسی در این

تحقیق، میزان بهره‌مندی با سطح سواد افزایش می‌یابد.^۱ به علاوه در مورد نمونه اصلی و تمامی زیرنمونه‌ها به غیر از زنان میزان بهره‌مندی افراد دارای سیکل، دیپلم و تحصیلات دانشگاهی از متوسط جامعه مورد بررسی بالاتر است. در مورد زنان، سطح برخورداری افراد دارای سیکل و دیپلم اندکی از متوسط جامعه پایین‌تر و میزان بهره‌مندی افراد دارای تحصیلات دانشگاهی اکیداً از متوسط جامعه بالاتر است.

۹- در نمونه مورد بررسی، ۳۹/۴ درصد افراد بزرگسال شهرنشین شاغل، ۳۲/۲ درصد خانه‌دار و ۴/۳ درصد بیکارند. در نمونه اصلی و سایر زیرنمونه‌ها برخورداری افراد شاغل اکیداً بیش از سایر گروه‌هاست. به علاوه سطح بهره‌مندی اجاره‌داران و مستمری‌بگیران در تمامی زیرنمونه‌ها به جز سرپرستان و مردان بیشتر از متوسط سطح بهره‌مندی زیرنمونه مذکور است.

۱۰- میزان بهره‌مندی در نمونه اصلی و زیرنمونه‌ها به جز سرپرستان، با افزایش سن ابتدا افزایش و پس از رسیدن به یک نقطه اوج، کاهش یافته و یک الگوی U- وارون را نمایش می‌دهد. تفاوت در شیب افزایش و کاهش و نیز سن متناظر با حداکثر بهره‌مندی در زیرنمونه‌ها، در نمودار شماره (۲) ارائه شده است.

نمودار (۲) توزیع فراوانی نسبی استفاده افراد بزرگسال از کارت بانک بر حسب سن

۱۱- در نمونه مورد بررسی، ۷۳/۵ درصد افراد بزرگسال در مناطق شهری ایران در مسکن ملکی ساکن هستند و ۱۸/۶ درصد اجاره‌نشین‌اند و ۷/۹ درصد در مسکن مجانی

۱- نتایج تحقیق در مورد سایر خدمات مالی شامل حساب‌های سپرده، خدمات بیمه، سهام و تسهیلات بانکی متعاقباً منتشر می‌شود.

سکونت دارند. نکته جالب در این میان آن است که در مورد نمونه و تمامی زیرنمونه‌ها، بهره‌مندی افراد اجاره‌نشین از افراد دارای مسکن ملکی و متوسط سطح بهره‌مندی (به جز تحصیل‌کردگان دانشگاهی) بیشتر است.

جدول (۱) توزیع فراوانی نسبی (بر حسب درصد) استفاده افراد بزرگسال از کارت‌بانک

مالکان مسکن (۱۱۷۰۸)		سرپرستان خانوار (۵۷۸۹)		تحصیل‌کردگان دانشگاهی (۳۵۲۵)		نمونه اصلی (۱۵۹۲۲)		برش‌های آماری		ویژگی‌های خانوار
درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	
۵۱/۹	۳۳/۷	-	-	۸۹/۷	۲۹/۲	۵۲/۸	۳۶/۴	سرپرست	نوع	
۲۳/۶	۲۹/۱	-	-	۷۴/۸	۱۷/۶	۲۴/۹	۳۱/۳	همسر	عضویت	
۳۸/۶	۳۴	-	-	۶۲/۸	۵۰/۶	۴۵/۸	۲۹/۲	فرزند	در	
۲۳/۵	۳/۲	-	-	۷۳/۱	۲/۶	۲۸/۳	۳/۱	سایر	خانوار	
۵۳/۹	۵۰/۲	۵۶/۵	۸۸/۷	۸۲/۲	۵۳/۴	۵۵/۱	۴۹/۸	مرد	جنسیت	
۲۷/۷	۴۹/۸	۳۳	۱۱/۳	۶۲/۶	۴۶/۶	۲۸/۳	۵۰/۲	زن		
۳۹/۵	۶۳/۲	۵۶/۴	۸۷	۸۲/۶	۴۹/۲	۴۰/۸	۶۶/۹	متاهل	وضعیت تاهل	
۲۹/۵	۵/۶	۳۲/۷	۱۱/۴	۷۷/۱	۱/۴	۳۱/۵	۵/۶	بیوه و مطلقه		
۴۵/۶	۳۱/۲	۶۷/۴	۱/۶	۶۳/۴	۴۹/۴	۴۵/۶	۲۷/۵	مجرد		
۴۹/۷	۱۲/۹	۹۴/۶	۱/۹	۶۲/۴	۳۷/۲	۵۱/۶	۱۱/۹	باسواد محصل	وضعیت سواد	
۴۵/۳	۷۳/۱	۶۰/۶	۸۲/۱	۷۹/۴	۶۲/۸	۴۵/۵	۷۵/۶	باسواد غیرمحصل		
۸/۹	۱۴	۱۴/۳	۱۶	-	-	۸/۸	۱۲/۵	بی‌سواد		
۲۲/۵	۲۰/۳	۳۵/۲	۲۵/۸	-	-	۲۲/۲	۱۹/۷	سواد خواندن ابتدایی		
۴۳	۴۲/۶	۶۵/۶	۴۰/۴	-	-	۴۳/۷	۴۵/۷	سیکل و دیپلم		
۷۲/۱	۲۳/۱	۸۹/۷	۱۷/۸	-	-	۷۳/۱	۲۲/۱	تحصیلات دانشگاهی		
۵۹/۵	۳۷	۵۹/۷	۷۰/۴	۸۹/۲	۴۵/۸	۵۹/۹	۳۹/۴	شاغل	وضعیت فعالیت	
۴۲/۵	۴/۷	۴۵/۵	۱/۵	۵۸/۷	۵/۸	۴۳/۳	۴/۳	بیکار		
۴۵/۷	۱۱/۸	۴۳/۳	۲۳/۷	۷۸	۶/۷	۴۸/۴	۱۰/۳	مستمری‌بگیر و اجاره‌دار		
۴۵/۹	۱۱/۴	۸۷/۵	۰/۳	۵۷/۶	۳۰/۵	۴۶/۹	۱۰/۲	محصل		
۱۵/۴	۳۱	۱۶/۱	۲/۱	۴۷/۹	۸/۵	۱۷/۲	۳۲/۲	خانه‌دار		
۳۳/۴	۴/۱	۱۴/۲	۲	۷۳/۶	۲/۵	۳۳	۳/۶	سایر		
۳۹/۸	۳۹/۲	۵۳/۳	۳۹/۵	۵۸/۹	۵۲/۳	۴۰/۹	۳۸/۲	شهرهای بزرگ	گروه	
۳۷/۳	۳۱/۵	۵۰/۵	۲۸/۹	۷۲/۸	۳۹	۳۷/۹	۳۰/۱	شهرهای متوسط	شهری	
۴۲/۵	۱۴/۸	۵۴/۱	۱۳/۹	۷۳/۲	۲۸/۶	۴۱/۷	۱۳/۹	شهرهای کوچک	محل	
۴۹/۶	۱۴/۵	۶۱/۳	۱۷/۷	۷۵/۷	۱۳	۵۰/۲	۱۷/۸	شهر تهران	زندگی	
-	-	۵۱/۹	۶۸/۲	۷۱/۴	۱۹/۵	۴۰/۸	۷۳/۵	ملکی	تحوه	
-	-	۵۷/۸	۲۱/۶	۷۲/۱	۷۶/۸	۴۳/۸	۱۸/۶	اجاری	تصرف	
-	-	۵۸/۲	۱۰/۲	۷۵/۴	۳/۷	۴۴/۲	۷/۹	مجانی	مسکن	
۴۰/۸		۵۳/۸		۷۳		۴۱/۷		میانگین سطح بهره‌مندی		

ادامه جدول (۱) توزیع فراوانی نسبی (بر حسب درصد) استفاده افراد بزرگسال از کارت بانکی

ساکنان تهران (۲۶۳۳)		زنان (۷۹۸۵)		مردان (۷۹۳۷)		متاهلان (۱۰۶۶۳)		برش‌های آماری		ویژگی‌های خانوار
درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع			
۶۱/۳	۳۸/۶	۳۳	۸/۲	۵۶/۵	۶۴/۷	۵۶/۴	۴۷/۲	سرپرست	نوع عضویت در خانوار	
۳۵/۸	۳۳/۵	۲۴/۹	۶۲/۲	۳۳/۳	۰/۱	۲۴/۹	۴۶/۷	همسر		
۵۳/۲	۲۵/۶	۳۶/۳	۲۵	۵۲/۹	۳۳/۴	۵۰/۱	۴/۲	فرزند		
۴۰/۳	۲/۳	۵۱/۳	۴/۶	۴۳/۸	۱/۸	۲۶/۶	۱/۹	سایر		
۶۱/۱	۴۸/۵	-	-	-	-	۵۶/۸	۴۹/۶	مرد	جنسیت	
۳۹/۹	۵۱/۵	-	-	-	-	۲۵/۲	۵۰/۴	زن		
۴۹/۵	۶۷/۹	۲۵/۲	۶۷/۳	۵۶/۸	۶۶/۶	-	-	متاهل	وضعیت تاهل	
۴۲/۵	۶/۳	۳۰/۲	۹/۳	۳۸/۱	۱/۸	-	-	بیوه و مطلقه		
۵۴/۱	۲۵/۸	۳۶/۴	۲۳/۴	۵۲/۴	۳۱/۶	-	-	مجرد		
۵۶/۴	۱۰	۴۲/۱	۱۱/۶	۶۰/۸	۱۲/۲	۷۲/۹	۲/۲	باسواد محصل	وضعیت سواد	
۵۲/۶	۸۲/۹	۳۳/۱	۷۱/۸	۵۸/۶	۷۹/۵	۴۵/۸	۸۳/۶	باسواد غیر محصل		
۱۳/۴	۷/۱	۶/۹	۱۶/۶	۱۲/۸	۸/۳	۶/۷	۱۴/۲	بی سواد		
۲۹/۴	۱۵/۶	۱۲	۲۰/۶	۳۳/۵	۱۸/۸	۲۲	۲۵/۲	سواد خواندن ابتدایی		
۵۰/۸	۵۱/۲	۲۸	۴۲/۲	۵۷/۳	۴۹/۲	۴۷/۲	۴۴/۳	سیکل و دیپلم		
۷۱/۴	۲۶/۱	۶۲/۶	۲۰/۶	۸۲/۲	۲۳/۷	۸۲/۶	۱۶/۳	تحصیلات دانشگاهی		
۶۹/۲	۳۹/۳	۶۷/۴	۱۱/۶	۵۸/۶	۶۷/۴	۶۰/۷	۴۴/۷	شاغل	وضعیت فعالیت	
۴۳/۲	۳/۶	۴۱/۶	۲/۲	۴۳/۹	۶/۴	۵۰/۸	۱/۲	بیکار		
۵۰/۶	۱۲/۹	۴۱/۴	۸/۷	۴۸/۴	۱۲	۵۱	۱۰	مستمری‌بگیر و اجاره‌دار		
۴۹/۵	۸/۱	۴۰	۱۱	۵۵	۹/۴	۵۴/۱	۱/۱	محصل		
۴۰	۲/۷	۱۷/۲	۶۴/۲	صفر	صفر	۱۷/۳	۴۱/۸	خانه‌دار		
۲۹/۶	۳۳/۴	۲۳/۱	۲/۳	۳۷/۷	۴/۸	۱۴/۳	۱/۲	سایر		
-	-	۲۷/۹	۳۹/۳	۵۳/۷	۳۹/۷	۴۰/۴	۳۹/۴	شهرهای بزرگ	گروه شهری محل زندگی	
-	-	۲۳/۱	۲۹/۹	۵۲/۷	۳۰۰/۱	۳۶/۸	۳۰	شهرهای متوسط		
-	-	۲۶/۱	۱۳/۸	۵۷/۱	۱۴/۱	۴۰/۳	۱۳/۸	شهرهای کوچک		
-	-	۳۹/۹	۱۷	۶۱/۱	۱۶/۱	۴۹/۵	۱۶/۸	شهر تهران		
۴۹/۶	۶۴/۵	۲۷/۷	۷۳/۱	۵۳/۹	۷۴	۳۹/۵	۶۹/۳	ملکی	تحوه تصرف مسکن	
۵۲/۳	۲۶/۶	۳۰	۱۸/۵	۵۷/۶	۱۸/۶	۴۳/۱	۲۱/۶	اجاری		
۴۸/۵	۸/۹	۲۹/۹	۸/۴	۶۰/۵	۷/۴	۴۶	۹/۱	مجانی		
۵۰/۲		۲۹/۶		۵۵/۱		۴۰/۸		میانگین سطح بهره‌مندی		

۱۲- در خصوص توزیع استانی خدمات مالی، تنها نظم آماری قابل مشاهده آن است که میزان بهره‌مندی ساکنان استان‌های همدان، سیستان و بلوچستان، آذربایجان شرقی و

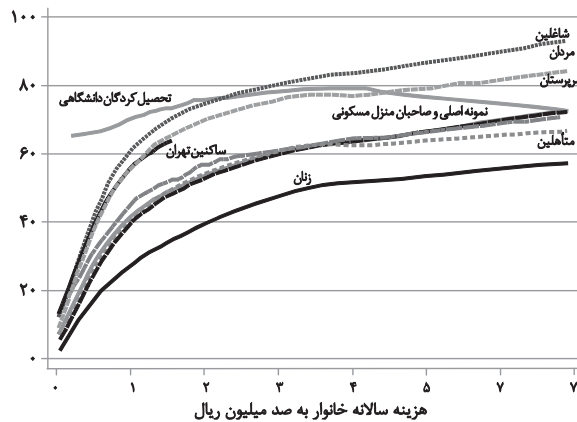
غربی، خراسان رضوی، قم، کرمانشاه، زنجان، لرستان، اردبیل، قزوین، اصفهان و ایلام از کارت‌بانک و کارت اعتباری کمتر از میانگین جامعه شهرنشین کشور است. به نظر می‌رسد برای بانک‌هایی که به دنبال افزایش سهم از بازار هستند، این استان‌ها بازار هدف مناسبی برای گسترش حوزه جغرافیایی خدمات بانکی باشند. در مقابل در استان‌های خراسان شمالی و جنوبی، گلستان، چهارمحال و بختیاری، تهران، کهگیلویه و بویراحمد و سمنان میزان بهره‌مندی بیش از میانگین است. جدول شماره (۲) ناهمگنی توزیع کارت‌بانک و کارت‌های اعتباری در استان‌ها را نشان می‌دهد.

جدول (۲) توزیع فراوانی نسبی (بر حسب درصد) استفاده افراد بزرگسال از خدمات مالی به تفکیک استان‌ها (حجم نمونه = ۱۵۹۲۲)

کارت اعتباری	کارت بانک	نمونه	کارت‌های بانکی استان	کارت اعتباری	کارت بانک	نمونه	کارت‌های بانکی استان
۲/۸	۲۹/۶	۲/۳	همدان	۷/۱	۵۰/۲	۱۶/۵	تهران
۲/۹	۳۴/۵	۲/۲	قم	۲/۵	۴۰/۸	۸	اصفهان
۱/۸	۳۸/۵	۲/۲	لرستان	۶/۳	۳۹/۷	۵/۸	فارس
۳/۸	۴۱/۲	۲/۱	ایلام	۴/۱	۳۱/۷	۵/۶	آذربایجان شرقی
۳/۱	۳۹/۱	۲/۱	قزوین	۶/۸	۳۹/۴	۵	خوزستان
-/۳	۳۴/۹	۲	کردستان	۳/۵	۳۳/۶	۴/۸	خراسان رضوی
۷/۴	۴۶/۸	۱/۹	چهارمحال و بختیاری	۴/۳	۳۲/۶	۳/۶	آذربایجان غربی
۴/۹	۳۱/۵	۱/۹	سیستان و بلوچستان	صفر	۴۹/۹	۳/۳	البرز
-/۴	۴۵	۱/۸	مرکزی	۶	۳۴/۸	۲/۹	مازندران
۲/۹	۳۸/۹	۱/۷	اردبیل	۵/۶	۴۶/۱	۲/۹	کرمان
۴/۲	۶۱/۹	۱/۶	هرمزگان	۳/۹	۳۶	۲/۶	زنجان
۶/۸	۵۵/۸	۱/۶	بوشهر	۶/۱	۴۱/۱	۲/۵	گیلان
۸/۲	۴۵	۱/۴	سمنان	۴/۳	۳۵/۷	۲/۴	کرمانشاه
۷/۱	۴۵/۸	۱/۳	خراسان شمالی	۶/۲	۴۲/۲	۲/۳	گلستان
۲۰/۹	۶۰/۱	۱	خراسان جنوبی	۳/۳	۴۸	۲/۳	یزد
۵	۴۱/۷		میانگین سطح بهره‌مندی از خدمات مالی	۶/۶	۱/۴۸	۲/۳	کهگیلویه و بویراحمد

۱۳- رابطه بین هزینه خانوار و سطح بهره‌مندی افراد بزرگسال خانوار در بعضی از زیرنمونه‌ها، خطی و مثبت و در بعضی دیگر افزایشی با شیب کاهنده است (نمودار شماره ۳). در سطح هزینه سالانه زیر ۲۰ میلیون تومان تحصیل‌کردگان دانشگاهی، همواره بیشتر از سایرین از کارت‌بانک استفاده کرده‌اند که این امر ممکن است ناشی از افزایش میزان سواد مالی این افراد باشد. همین‌طور در سطح هزینه بالای ۲۰ میلیون تومان در سال شاغلان بیشترین

سطح بهره‌مندی را از این خدمت بانکی داشته‌اند. به علاوه همواره زنان حدود ۱۰ درصد کمتر از سایر افراد از کارت‌بانک برخوردار هستند.

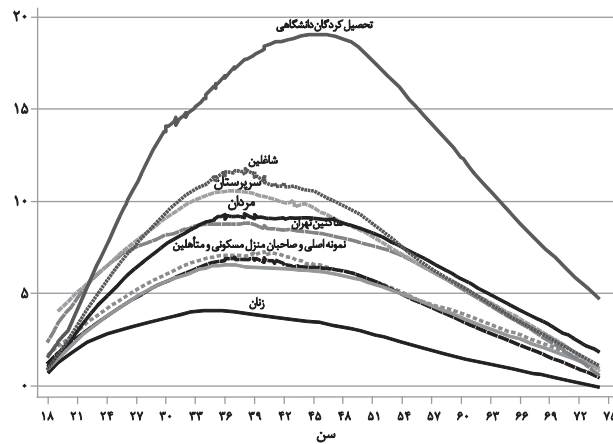

نمودار (۳) توزیع فراوانی نسبی استفاده افراد بزرگسال از کارت‌بانک بر حسب هزینه سالانه خانوار

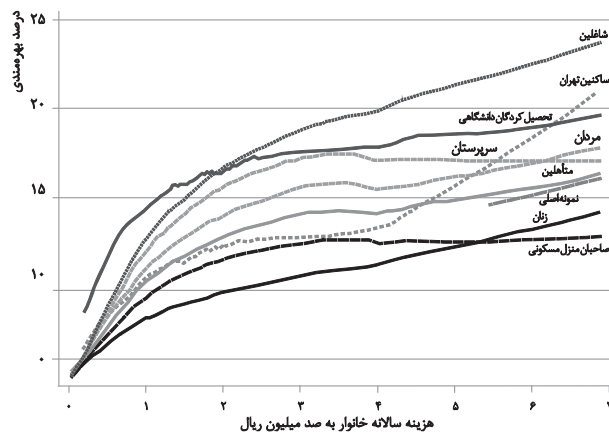
در مورد توزیع فراوانی نسبی بهره‌مندی افراد بزرگسال شهری از کارت اعتباری:

- ۱- ۵ درصد از افراد بزرگسال، ۱۲/۷ درصد از تحصیل‌کردگان دانشگاهی، ۷/۸ درصد از سرپرستان خانوار، ۵ درصد از صاحبان منزل مسکونی، ۵/۸ درصد از متاهلان، ۷ درصد از مردان، ۳/۲ درصد از زنان و ۷/۱ درصد از تهرانیان ساکن در مناطق شهری از کارت اعتباری استفاده می‌کنند. همانند برخورداری از کارت‌بانک، در میان گروه‌های مذکور تحصیل‌کردگان دانشگاهی بیشترین و زنان کمترین میزان بهره‌مندی را از کارت اعتباری دارا هستند. به علاوه به ترتیب سرپرستان خانوار، ساکنان تهران، مردان و متاهلان بیش از متوسط، دارای کارت اعتباری هستند.
- ۲- در مورد سطح بهره‌مندی نمونه و زیرنمونه‌ها از کارت‌های اعتباری با توجه به نوع عضویت در خانوار، جنسیت، سن، هزینه خانوار، وضعیت سواد و وضعیت شغل، الگوهای مشاهده‌شده با بهره‌مندی از کارت‌بانک تقریباً مشابه یکدیگر است. درحالی‌که در مورد وضعیت تاهل و نوع مسکن این مشاهدات متفاوت است.
- ۳- بر خلاف کارت‌بانک، متاهلان بیشتر از افراد مجرد و مطلقه یا بیوه از کارت اعتباری استفاده می‌کنند. این الگو در تمامی زیرنمونه‌ها نیز قابل مشاهده می‌باشد.

۴- تحصیل‌کردگان دانشگاهی، سرپرستان خانوار و متاهلان دارای مسکن ملکی بیشتر از افراد دارای مسکن اجاری در این زیرنمونه‌ها از کارت اعتباری برخوردار هستند.

نمودار (۴) توزیع فراوانی نسبی استفاده افراد بزرگسال از کارت اعتباری بر حسب سن

نمودار (۵) توزیع فراوانی نسبی استفاده افراد بزرگسال از کارت اعتباری بر حسب هزینه سالانه خانوار

جدول (۳) توزیع فراوانی نسبی (بر حسب درصد) استفاده افراد بزرگسال از کارت اعتباری

مالکان مسکن (۱۱۷۰۸)		سرپرستان خانوار (۵۷۸۹)		تحصیل‌کردگان دانشگاهی (۳۵۲۵)		نمونه اصلی (۱۵۹۲۲)		برش‌های آماری	
درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	ویژگی‌های خانوار	
۷/۹	۳۳/۷	-	-	۲۰/۹	۲۹/۲	۷/۸	۳۶/۴	سرپرست	نوع عضویت در خانوار
۳/۲	۲۹/۱	-	-	۱۶/۸	۱۷/۶	۳/۲	۳۱/۳	همسر	
۳/۸	۳۴	-	-	۶/۲	۵۰/۶	۳/۵	۲۹/۲	فرزند	
۲/۳	۳/۲	-	-	۱۷/۲	۲/۶	۴/۲	۳/۱	سایر	
۶/۹	۵۰/۲	۸/۴	۸۸/۷	۱۴/۸	۵۳/۴	۷	۴۹/۸	مرد	جنسیت
۳/۱	۴۹/۸	۳/۲	۱۱/۳	۱۰/۲	۴۶/۶	۳/۱	۵۰/۲	زن	
۵/۸	۶۳/۲	۸/۴	۸۷	۱۸/۹	۴۹/۲	۵/۸	۶۶/۹	متاهل	وضعیت تاهل
۳/۵	۵/۶	۳	۱۱/۴	۸/۳	۱/۴	۲/۶	۵/۶	بیوه و مطلقه	
۳/۶	۳۱/۲	۸/۷	۱/۶	۶/۵	۴۹/۴	۳/۶	۳۷/۵	مجرد	
۴/۷	۱۲/۹	۲۴/۳	۱/۹	۷/۱	۳۷/۲	۵/۲	۱۱/۹	باسواد محصل	وضعیت سواد
۵/۹	۷۳/۱	۸/۸	۸۲/۱	۱۵/۹	۶۲/۸	۵/۸	۷۵/۶	باسواد غیرمحصل	
۰/۴	۱۴	۰/۷	۱۶	-	-	۰/۴	۱۲/۵	بی‌سواد	
۱/۲	۲۰/۳	۱/۹	۲۵/۸	-	-	۱/۱	۱۹/۷	سواد خواندن ابتدایی	
۴/۴	۴۲/۶	۸/۷	۴۰/۴	-	-	۴/۳	۴۵/۷	سیکل و دیپلم	وضعیت تحصیلات دانشگاهی
۱۲/۲	۲۳/۱	۲۰/۹	۱۷/۸	-	-	۱۲/۷	۲۲/۱	تحصیلات دانشگاهی	
۹/۴	۳۷	۹/۵	۷۰/۴	۲۰/۸	۴۵/۸	۹/۲	۳۹/۴	شاغل	وضعیت فعالیت
۲/۷	۴/۷	۲/۳	۱/۵	۴/۹	۵/۸	۲/۵	۴/۳	بیکار	
۵/۱	۱۱/۸	۴/۴	۲۳/۷	۱۰/۶	۶/۷	۵/۱	۱۰/۳	مستمری‌بگیر و اجاره‌دار	
۳/۲	۱۱/۴	۱۸/۸	۰/۳	۴/۶	۳۰/۵	۳/۳	۱۰/۲	محصل	
۱/۲	۳۱	صفر	۲/۱	۷/۳	۸/۵	۱/۳	۳۲/۲	خانه‌دار	
۱/۹	۴/۱	۰/۹	۲	۵/۵	۲/۵	۱/۶	۳/۶	سایر	
۴/۶	۳۹/۲	۷/۴	۳۹/۵	۵/۸	۵۲/۳	۴/۵	۳۸/۲	شهرهای بزرگ	گروه شهری محل زندگی
۴/۹	۳۱/۵	۷/۱	۲۸/۹	۱۱/۱	۳۹	۴/۷	۳۰/۱	شهرهای متوسط	
۴/۷	۱۴/۸	۷/۸	۱۳/۹	۱۴/۲	۲۸/۶	۴/۶	۱۳/۹	شهرهای کوچک	
۶/۷	۱۴/۵	۱۰/۲	۱۷/۷	۱۳/۱	۱۳	۷/۱	۱۷/۸	شهر تهران	تحوه تصرف مسکن
-	-	۷/۹	۶۸/۲	۱۳/۳	۱۹/۵	۵	۷۳/۵	ملکی	
-	-	۷/۶	۲۱/۶	۱۲/۲	۷۶/۸	۵/۱	۱۸/۶	اجاری	
-	-	۷/۶	۱۰/۲	۱۳/۵	۳/۷	۵	۷/۹	مجانی	میانگین سطح بهره‌مندی
۵		۷/۸		۱۲/۷		۵			

ادامه جدول (۳) توزیع فراوانی نسبی (بر حسب درصد) استفاده افراد بزرگسال از کارت اعتباری

ساکنان تهران (۲۶۲۳)		زنان (۷۹۸۵)		مردان (۷۹۳۷)		متاهلان (۱۰۶۶۳)		برش‌های آماری		ویژگی‌های خانوار
درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	درصد بهره‌مندی	توزیع	سرپرست	نوع	
۳/۲	۳۸/۶	۴/۹	۸/۲	۸/۴	۶۴/۷	۸/۴	۴۷/۲		عضویت	
۱۰/۲	۳۳/۵	۳/۲	۶۲/۲	صفر	۰/۱	۳/۲	۴۶/۷	همسر	در خانوار	
۵/۵	۲۵/۶	۲/۴	۲۵	۴/۴	۳۳/۴	۵/۴	۴/۲	فرزند		
۴/۸	۲/۳	۱۰/۴	۴/۶	۳/۴	۱/۸	۳/۴	۱/۹	سایر		
۹/۷	۴۸/۵	-	-	-	-	۸/۴	۴۹/۶	مرد	جنسیت	
۴/۷	۵۱/۵	-	-	-	-	۳/۲	۵۰/۴	زن		
۷/۷	۶۷/۹	۳/۲	۶۷/۳	۸/۴	۶۶/۶	-	-	متاهل	وضعیت	
۳	۶/۳	۲/۶	۹/۳	۲/۹	۱/۸	-	-	بیوه و مطلقه	تاهل	
۶/۵	۲۵/۸	۲/۸	۲۳/۴	۴/۳	۳۱/۶	-	-	مجرد		
۸	۱۰	۳/۹	۱۱/۶	۶/۵	۱۲/۲	۱۴/۸	۲/۲	باسواد محصل	وضعیت	
۷/۶	۸۲/۹	۳/۸	۷۱/۸	۷/۷	۷۹/۵	۶/۵	۸۳/۶	باسواد غیر محصل		
صفر	۷/۱	۰/۳	۱۶/۶	۰/۵	۸/۳	۰/۲	۱۴/۲	بی‌سواد		
۱/۵	۱۵/۶	۰/۲	۲۰/۶	۲/۱	۱۸/۸	۱/۲	۲۵/۲	سواد خواندن ابتدایی	سواد	
۶/۷	۵۱/۲	۲/۱	۴۲/۲	۶/۲	۴۹/۲	۵/۴	۴۴/۳	سیکل و دیپلم		
۱۳/۳	۲۶/۱	۱۰/۲	۲۰/۶	۱۴/۸	۲۳/۷	۱۸/۹	۱۶/۳	تحصیلات دانشگاهی		
۱۲/۵	۳۹/۳	۱۲/۹	۱۱/۶	۸/۶	۶۷/۴	۱۰/۱	۴۴/۷	شاغل	وضعیت	
۴/۲	۳/۶	۲/۳	۲/۲	۲/۶	۶/۴	۲/۴	۱/۲	بیکار		
۴/۷	۱۲/۹	۴/۲	۸/۷	۵/۳	۱۲	۵/۶	۱۰	مستمری‌بگیر و اجاره‌دار	فعالیت	
۵/۱	۸/۱	۳/۱	۱۱	۳/۵	۹/۴	۷/۴	۱/۱	محصل		
۱/۴	۲/۷	۱/۳	۶۴/۲	صفر	صفر	۱/۴	۴۱/۸	خانه‌دار		
۳	۳۳/۴	۱/۱	۲/۳	۱/۸	۴/۸	۰/۸	۱/۲	سایر		
-	-	۲/۵	۳۹/۳	۶/۵	۳۹/۷	۵/۳	۳۹/۴	شهرهای بزرگ	گروه	
-	-	۳/۱	۲۹/۹	۶/۳	۳۰/۱	۵/۳	۳۰	شهرهای متوسط	شهری	
-	-	۲/۶	۱۳/۸	۶/۶	۱۴/۱	۵/۷	۱۳/۸	شهرهای کوچک	محل	
-	-	۴/۷	۱۷	۹/۷	۱۶/۱	۷/۷	۱۶/۸	شهر تهران	زندگی	
۶/۷	۶۴/۵	۳/۱	۷۳/۱	۶/۹	۷۴	۵/۸	۶۹/۳	ملکی	تحوه	
۸/۳	۲۶/۶	۳/۱	۱۸/۵	۷	۱۸/۶	۵/۵	۲۱/۶	اجاری	تصرف	
۶/۴	۸/۹	۲/۵	۸/۴	۷/۸	۷/۴	۶/۲	۹/۱	مجانی	مسکن	
۷/۱	۳/۲			۷		۵/۸		میانگین سطح بهره‌مندی		

وقتی نمونه مورد بررسی را به شاغلان محدود می‌کنیم، نتایج بررسی عبارتند از (ر.ک. جدول شماره ۴):

- ۱- ۶۵ درصد شاغلان سرپرست خانوار، ۸/۸ درصد همسر سرپرست خانوار، ۲۴/۵ درصد فرزند بوده و ۱/۷ درصد نقش دیگری در خانواده به عهده داشته‌اند. این در حالی است که در نمونه اصلی، سهم این افراد به هم نزدیک‌تر است. این امر نشان می‌دهد که در خانوارهای شهری ایرانی اکثر افراد شاغل، سرپرستان خانوار هستند. نکته جالب توجه این است که در میان شاغلان همواره استفاده سرپرستان و همسران ایشان از کارت‌بانک و کارت اعتباری تقریباً بیشتر از ضریب نفوذ اجتماعی این خدمات مالی است و جالب‌تر آنکه همسران شاغل خانوار به ترتیب ۸/۷ و ۵/۵ واحد درصد بیشتر از سرپرستان شاغل خانوار از کارت‌بانک و کارت اعتباری استفاده می‌کنند.
- ۲- نسبت جنسیت که در میان شاغلان، ۸۵/۲ واحد درصد از آن مردان و ۱۴/۸ واحد درصد از آن زنان است در هر دو خدمت به نفع زنان تغییر جهت می‌دهد و این دقیقاً عکس نظمی است که در نمونه کلی مشاهده می‌شود. زنان شاغل به ترتیب ۸/۸ و ۴/۳ واحد درصد بیشتر از مردان شاغل از کارت‌بانک و کارت اعتباری استفاده می‌کنند.
- ۳- از حیث وضعیت تاهل و سواد، در میان شاغلان همواره استفاده متاهلان و افراد باسواد اعم از محصل و غیرمحصل از هر دو خدمت بانکی بیشتر از ضریب نفوذ اجتماعی آنهاست. نتایج به دست آمده در این دو گروه مشابه نتایجی است که در نمونه کلی مشاهده می‌شود.
- ۴- در میان شاغلان بزرگسال شهری مشابه نمونه اصلی، میزان بهره‌مندی با افزایش سطح سواد افزایش می‌یابد. در کارت‌بانک میزان بهره‌مندی افراد دارای سیکل، دیپلم و تحصیلات دانشگاهی از متوسط نمونه مورد بررسی بالاتر و در کارت اعتباری، سطح برخورداری افراد دارای سیکل و دیپلم اندکی از متوسط جامعه پایین‌تر و میزان بهره‌مندی افراد دارای تحصیلات دانشگاهی اکیداً از متوسط جامعه بالاتر است.
- ۵- در مورد وضعیت شغلی، ۶/۹ درصد شاغلان بزرگسال شهرنشین، کارفرما، ۱۹/۲ درصد کارکن مستقل، ۴۸/۲ درصد حقوق‌بگیر عمومی، ۲۵/۷ درصد حقوق‌بگیر خصوصی و ۲/۳ درصد کارآموز و کارکن فامیلی هستند. در این بین میزان بهره‌مندی حقوق‌بگیران عمومی و خصوصی از کارت‌بانک از متوسط نمونه مورد بررسی بالاتر است. در مورد کارت اعتباری هم، سطح برخورداری حقوق‌بگیران عمومی از متوسط نمونه پایین‌تر و میزان بهره‌مندی حقوق‌بگیران خصوصی اکیداً از متوسط نمونه بالاتر است. همین‌طور از حیث نوع شغل، همواره استفاده قانونگذاران، مقامات عالی‌رتبه،

- مدیران، متخصصان، تکنسین‌ها و کارمندان امور اداری و دفتری از انواع خدمات مالی بیشتر از متوسط ضریب نفوذ اجتماعی این خدمات بانکی است.
- ۶- در زیرنمونه مورد بررسی، ۶۹/۱ درصد شاغلان بزرگسال در مناطق شهری ایران در مسکن ملکی ساکن هستند و ۲۲/۱ درصد اجاره‌نشین‌اند و ۸/۸ درصد در مسکن مجانی سکونت دارند. ملاحظه می‌شود که افراد اجاره‌نشین از سطح بهره‌مندی پایین‌تری نسبت به میانگین نمونه برخوردارند.
- ۷- در مورد انواع کارت، شاغلان، همان‌طور که در نمودار شماره‌های (۲) و (۴) گزارش شده است، میزان بهره‌مندی با افزایش سن ابتدا افزایش و پس از رسیدن به یک نقطه اوج، کاهش یافته و یک الگوی U- وارون را نمایش می‌دهد. حداکثر بهره‌مندی از کارت‌بانک و کارت اعتباری برای شاغلان حدوداً در سن ۳۶ سالگی رخ می‌دهد.

جدول (۴) توزیع فراوانی نسبی (بر حسب درصد) استفاده شاغلان از کارت‌بانک و کارت اعتباری

کارت اعتباری	کارت بانک	توزیع	خدمت بانکی	
			ویژگی‌های خانوار	
۹/۵	۵۹/۷	۶۵	سرپرست	وضعیت خانوار
			همسر	
			فرزند	
			سایر	
۸/۶	۵۸/۶	۸۵/۲	مرد	جنسیت
			زن	
۱۰/۱	۶۰/۷	۷۵/۹	متاهل	وضعیت و تاهل
			بیوه و مطلقه	
			مجرد	
			باسواد محصل	
۹/۵	۶۲/۸	۸۹/۲	باسواد غیرمحصل	وضعیت سواد
			بی سواد	
			سواد خواندن و ابتدایی	
۲۰/۸	۸۹/۲	۲۵/۷	سیکل و دیپلم	مدرک تحصیلی
			تحصیلات دانشگاهی	
			کارفرما	
۲۰/۸	۸۹/۲	۲۵/۷	کارکن مستقل	وضعیت شغلی
			حقوق‌بگیر عمومی	
			حقوق‌بگیر خصوصی	
			کارکن فامیلی و کارآموز	

ادامه جدول (۴) توزیع فراوانی نسبی (بر حسب درصد) استفاده شاغلان از کارت بانک و کارت اعتباری

کارت اعتباری	کارت بانک	توزیع	خدمت بانکی	
			ویژگی‌های خانوار	
۸	۵۷/۹	۳۸/۹	شهرهای بزرگ	گروه شهری محل زندگی
			شهرهای متوسط	
			شهرهای کوچک	
			شهر تهران	
۸/۹	۵۶/۲	۳۰/۶	ملکی	نوع مسکن
			اجاری	
			مجانی	
۱۰/۳	۶۹/۶	۱۲/۵	قانونگذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران	نوع فعالیت
			متخصصان	
			تکسین‌ها و دستیاران	
			کارمندان امور اداری و دفتری	
			کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارها	
			کارکنان ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	
			صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوط	
			متصدیان ماشین‌آلات و دستگاه‌ها، مونتاژکارها و رانندگان وسایل نقلیه	
			کارگران ساده خدمات	
			نیروهای مسلح و اظهارنشد	
			کشاورزی، ماهیگیری، شکار و جنگلداری	
			استخراج معدن، صنعت- ساخت و کامپیوتر و فعالیت‌های وابسته به آن	
			تأمین برق و گاز و آب	
			ساختمان	
			عمده و خرده‌فروشی و تعمیر وسایل نقلیه موتوری و کالاهای شخصی و خانگی و هتل و غیره	
			حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات	
واسطه‌گری‌های مالی و مستغلات- اجاره و فعالیت‌های کسب‌وکار				
اداره امور عمومی و دفاع و تأمین اجتماعی اجباری- آموزش- بهداشت و مددکاری اجتماعی				
۹/۴	۵۹/۵	۶۹/۱		
۸/۵	۵۹/۳	۲۲/۱		
۹/۴	۶۴/۷	۸/۸		
۱۹/۵	۸۵/۷	۵/۲		
۲۲/۵	۸۹/۳	۱۳/۱		
۱۵/۵	۷۷/۵	۶/۴		
۱۶/۴	۸۷/۲	۸		
۷/۶	۵۸/۹	۱۵/۲		
۱/۷	۴۱/۵	۲/۸		
۲/۶	۴۰/۸	۲۰/۶		
۴/۳	۵۳/۸	۱۴		
۲/۱	۳۲/۹	۱۲/۸		
۱۵/۳	۷۹/۴	۲/۱		
۱/۸	۴۳/۱	۳/۵		
۶/۷	۵۶/۶	۱۸/۴		
۲۰/۶	۹۲/۷	۱/۱		
۲/۷	۳۶	۱۳/۵		
۶/۵	۵۱/۶	۲۱		
۴/۲	۴۹/۹	۱۱/۱		
۱۵/۹	۸۱/۱	۷		
۱۷/۸	۸۲	۲۴/۴		
۹/۲	۵۹/۹			میانگین سطح بهره‌مندی

۸- در مورد رابطه بین هزینه خانوار و سطح بهره‌مندی شاغلان از کارت بانک و کارت اعتباری یک رابطه مثبت با شیب کاهنده مشاهده می‌شود. همان‌طور که در نمودارهای شماره ۳ و ۵ می‌بینید با افزایش سطح هزینه خانوار تا حدود ۲۰ میلیون تومان به صورت سالانه سطح دسترسی نیز به‌طور قابل توجهی افزایش می‌یابد، پس از آن نیز هر چه میزان هزینه خانوار افزایش یابد سطح برخورداری با شیب ملایم‌تری نسبت به قبل بیشتر می‌شود.

نکته جالب دیگر آنکه در سطح هزینه بیشتر از ۲۰ میلیون تومان در سال شاغلان بیشتر از نمونه اصلی و سایر زیرنمونه‌ها از این خدمات بهره می‌برند. ۹- در یک جمع‌بندی کلی با اینکه زنان کمتر از سایرین از این خدمات استفاده می‌کنند، وقتی به‌عنوان یک فرد شاغل در جامعه حضور پیدا می‌کنند از سطح بهره‌مندی بالاتری نسبت به مردان شاغل برخوردارند. این اختلاف در کارت‌بانک به ۹/۸ واحد درصد و درخصوص کارت اعتباری به ۴/۳ درصد می‌رسد که در حالت معمولی این اختلاف درصد به ترتیب برای کارت‌بانک و کارت اعتباری ۲۶/۸ و ۳/۹ واحد درصد و به نفع مردان است.

۳. ادبیات موضوع و روش تحقیق

۳-۱. عوامل تعیین‌کننده دسترسی به خدمات مالی

شواهد گسترده تجربی به ارتباط بین رفاه خانوار و میزان استفاده آنان از خدمات مالی دلالت دارند. در این بررسی‌ها ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی خانوار در سطح خرد به عنوان خصوصیت‌های جوامع آماری، از تأثیر این ویژگی‌ها بر استفاده خانوارها از خدمات مالی حکایت دارد. مطالعات موجود در زمینه دسترسی به خدمات مالی را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد. در دسته اول محققان بسیار زیادی به بررسی اهمیت سیستم مالی توسعه‌یافته برای توسعه اقتصادی و کاهش فقر پرداخته‌اند. به عنوان نمونه بک، کانت و لوین^۱ (۲۰۰۷) به طور اختصاصی به رابطه بین دسترسی به خدمات مالی و فقر پرداخته و نشان دادند که عدم دسترسی‌های یکسان به خدمات مالی در برخی مناطق باعث بروز فقر بیشتر و در بعضی جاهای دیگر باعث کاهش فقر شده است.

اما دسته دوم، رفاه خانوار را به میزان استفاده آنها از خدمات مالی مرتبط کرده و به استخراج ویژگی‌های اقتصادی- اجتماعی خانوارهای بهره‌مند از خدمات مالی می‌پردازند. به عنوان مثال الحسینی، بک، کانت و ضیاء^۲ (۲۰۰۸) به یافتن خصوصیتی از خانوار که با میزان استفاده آنها از خدمات مالی در ارتباط است، پرداختند. در این بررسی از داده‌های خرد مربوط به نظرسنجی خانوارهای هفت کشور غنا، ارمینستان، گواتمالا، جامائیکا، نیکاراگوئه، رواندا و بلغارستان استفاده شده است. الحسینی و همکارانش رگرسیون پروبیت را برای متغیرهای

1- Beck, Demirguc-Kunt & Levine

2- Edward Al-Hussainy, Beck, Demirguc-Kunt, Bilal Zia

دوتایی مربوط به حساب بانکی و تسهیلات بر روی هر یک از خصوصیات خانوار تخمین زدند. هدف اصلی این مطالعه تحقیقاتی، تجزیه و تحلیل آن دسته از ویژگی‌های خانواده است که با احتمال بالاتری با ارائه‌دهندگان خدمات رسمی مالی ارتباط دارند. مهم‌ترین یافته‌های این مطالعه آن است که محل سکونت، اندازه خانوار، جنسیت و سن سرپرست خانوار، درآمد خانوار، وضعیت شغلی و سطح تحصیلات سرپرست خانوار از عوامل تعیین‌کننده در میزان بهره‌مندی از خدمات مالی هستند؛ هر چند ممکن است در هر کشور تمامی خصوصیات فوق همزمان تأثیرگذار نباشند. در همین راستا هانوهان و کینگ^۱ (۲۰۰۹) نیز در بررسی اطلاعات مربوط به دسترسی افراد به خدمات مالی در طیف وسیعی از کشورهای آفریقایی دریافتند محل زندگی افراد یکی از عوامل بسیار تعیین‌کننده در میزان دسترسی آنها به خدمات مالی است. همچنین جنسیت، سن، سطح تحصیلات و درآمد افراد نیز بر سطح بهره‌مندی ایشان مؤثر است. بک و براون^۲ (۲۰۱۱) با استفاده از داده‌های نظرسنجی ۲۹۰۰۰ خانوار از ۲۹ کشور به کشف رابطه بین استفاده از خدمات بانکی با ویژگی‌های خانوار، ساختار مالکیت بانک‌ها و توسعه زیرساخت‌های مالی پرداختند. در اغلب کشورها در سطح خانوار احتمال بهره‌مندی از کارت‌های بانکی با افزایش درآمد، ثروت و تحصیلات افزایش یافته و زندگی در مناطق شهری یا روستایی، مذهب افراد و ساختار اجتماعی بر میزان استفاده افراد از کارت‌های بانکی تأثیرگذار است. همچنین این مطالعه نشان می‌دهد که مالکیت خصوصی بانک‌ها با افزایش بهره‌مندی در میان افراد دارای سطح ثروت، درآمد و تحصیلات بالا همراه است. این در حالی است که مالکیت دولتی بانک‌ها هیچ انگیزه‌ای برای ورود به سیستم‌های مالی در بین افراد روستایی و فقیر ایجاد نمی‌کند. همچنین افزایش پوشش بیمه سپرده، سیستم پرداخت بهتر و نیز حمایت از مشتریان موجب ترغیب به داشتن حساب بانکی به ویژه در میان افراد دارای ثروت و درآمد بالا می‌گردد. الیس، لما و روود^۳ (۲۰۱۰) در کنیا و تانزانیا به وجود یک رابطه واضح و آشکار بین دسترسی به خدمات مالی و افزایش توانایی خانوارها برای سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش یا کسب‌وکار که می‌تواند به رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه کمک کند دست یافتند. به علاوه الیس و همکارانش با بررسی ویژگی‌های افراد دارای خدمات بانکی دریافتند که محل زندگی، منبع درآمد، زبان، سرپرست بودن، سن، سطح تحصیلات، جنسیت و وضعیت تاهل افراد ویژگی‌هایی هستند که بر میزان استفاده از انواع خدمات بانکی تأثیر بسزایی دارند.

1- Honohan & King

2- Beck & Brown

3- Karen Ellis, Alberto Lemma & Juan-Pablo Rud

در اکثر مطالعات انجام‌شده از داده‌های چندین کشور، برای چند سال متوالی شامل ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی نظیر جنسیت، سن، نوع عضویت در خانوار، بعد خانوار، درآمد خانوار، تحصیلات، وضعیت شغلی، وضعیت تأهل، محل سکونت خانوار، فعالیت‌های اقتصادی، گروه‌های شهری، مالکیت خانه و ویژگی‌های سرپرست خانوار، مذهب و انواع خدمات مالی نظیر حساب‌های بانکی، کارت‌های بانکی و تسهیلات و بیمه استفاده شده است. همین‌طور در برخی از این تحقیقات بر روی متغیرهای دیگری مانند مالکیت خصوصی یا دولتی بانک‌ها، سیستم پرداخت توسعه‌یافته، جنسیت مالک بنگاه، نرخ تورم، تولید ناخالص داخلی سرانه، متوسط رشد ناخالص داخلی و اثرات ورود بانک‌های خارجی نیز مطالعاتی صورت گرفته است.

۲-۳. اهداف پژوهش و مدل تحقیق

ما در این تحقیق قصد داریم تأثیر خصوصیات اجتماعی و اقتصادی خانوار مانند جنسیت، سن، گروه‌های شهری، تحصیلات، میزان هزینه، وضعیت شغلی، وضع فعالیت، نحوه تصرف مسکن، وضعیت تأهل و نوع عضویت در خانوار را بر استفاده از دو نوع کارت بانکی شامل کارت‌بانک^۱ و کارت اعتباری^۲ در مناطق شهری ایران در سال ۱۳۸۷ مورد مطالعه قرار دهیم. هدف از این تحقیق، استخراج عوامل اقتصادی-اجتماعی (به تفکیک اعضای خانوار و خانوار) مؤثر بر استفاده از خدمات بانکداری الکترونیک در مناطق شهری ایران است. به دلیل فقدان اطلاعات قابل استناد در مورد ضریب نفوذ اجتماعی سایر ابزارهای بانکداری الکترونیک، دارا بودن کارت‌های بانکی به عنوان شاخص دسترسی و استفاده از بانکداری الکترونیک در نظر گرفته شده است. برای محاسبه احتمال دسترسی به کارت‌های بانکی، با توجه به ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی خانوار، از مدل کیفی پروبیت استفاده شده است. بنابراین مدل تحقیق به صورت زیر خواهد بود:

$$FS_i = f_i(\text{gender}, \text{age}, \text{cost}, \text{edcd}, \text{ms}, \text{mem}, \text{actcd}, \text{homeccp}, \text{pos}, \text{cg}, \text{accountj})$$

$$i = 1, 2; \quad j = 1, 2, 3$$

در این تحقیق برای سهولت در تفسیر و شفافیت معنای ضرایب بر اساس تصریح حالت پایه مدل، تمام متغیرهای مورد بررسی به استثنای سن و هزینه را به صورت مجازی وارد مدل کرده‌ایم.

۱- هر نوع کارت پلاستیکی اعم از مغناطیسی یا هوشمند، شناسه‌های الکترونیکی یا دیگر ابزارهای مشابه، که استفاده از آن بعد از شناسایی و تأیید امکان نقل و انتقال وجه، برداشت و یا به هر شکل دیگری قدرت خرید و پرداخت را در اختیار دارنده آن قرار می‌دهد. (منبع: گزارش خدمات مالی-سایت بانک مرکزی ج.ا.ی.)

۲- توسط یک بانک یا نهاد پولی یا اعتباری صادر شده و به دارنده آن امکان می‌دهد کالا یا خدمتی را بدون پرداخت وجه نقد و صرفاً با ارائه کارت، خریداری کند و سپس بهای آن را طی مدت زمان مشخصی به صادرکننده کارت بپردازد. (منبع: گزارش خدمات مالی-سایت بانک مرکزی ج.ا.ی.)

accountj به ازای $j=1,2,3$ به ترتیب معرف حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز (hgpas)، حساب سپرده سرمایه‌گذاری (hssar)، حساب سپرده جاری (hsjari)، و FSi به ازای $i=1, 2$ به ترتیب نشانگر کارت‌بانک (card) و کارت اعتباری (crecard) است. چنانچه افراد در این نمونه از خدمات مالی فوق استفاده نمایند مقدار متغیر مورد نظر یک و در غیراین صورت صفر خواهد بود.

gender معرف اثر جنسیت است. حضور این متغیر در مدل تفاوت‌های مردان و زنان در استفاده از خدمات مالی را شناسایی می‌کند. ورود این متغیر به مدل به صورت متغیری مجازی که برای مردها عدد ۱ و برای زن‌ها عدد صفر را اختیار می‌کند، خواهد بود.

age معرف سن فرد است. مطالعات صورت گرفته در زمینه استفاده از خدمات مالی از وجود رابطه U- وارون بین سن و استفاده از خدمات مالی حکایت دارند، لذا برای بررسی این مسئله در ایران، متغیرهای سن و مجذور آن در مدل وارد شده‌اند.

edcd نشانگر مدرک تحصیلی فرد است. وجود این متغیر در مدل تفاوت‌های افراد با مدارک تحصیلی مختلف را در دسترسی به خدمات بانکی، کنترل می‌کند. برای سهولت تحلیل و جلوگیری از هم‌خطی، پاسخ افراد به سؤال نوع مدرک تحصیلی را به چهار دسته (بی‌سواد، سواد خواندن و ابتدایی، سیکل و دیپلم و تحصیلات دانشگاهی) تقسیم و برای هر یک از این گروه‌ها متغیری مجازی تعریف کرده‌ایم که برای افراد حاضر در آن گروه تحصیلی، متغیر مذکور عدد ۱ و برای سایرین عدد صفر می‌گیرد. سه متغیر تحصیلی (edcd2 تا edcd4) در مدل فوق وارد شده است. این متغیرها معرف حضور در گروه‌های تحصیلی سواد خواندن و ابتدایی، سیکل و دیپلم و تحصیلات دانشگاهی هستند. حضور در گروه اول تحصیلی (بی‌سواد) به عنوان حالت پایه در نظر گرفته شده است.

ms نشانگر وضعیت تأهل افراد است. افراد حاضر در پیمایش یکی از وضعیت‌های متأهل، مطلقه، بیوه و مجرد را انتخاب کرده‌اند. وضعیت تأهل نیز به شکلی مشابه در مدل وارد شده است. متغیرهای ms23 و ms4 به ترتیب بیانگر وضعیت‌های مطلقه، بیوه و مجرد هستند. حالت متأهل به عنوان حالت پایه در نظر گرفته شده است.

cg معرف گروه شهری محل زندگی فرد است. شهر محل زندگی افراد در یکی از گروه‌های چهارگانه از شهرهای بزرگ تا شهرهای کوچک و شهر تهران قرار می‌گیرد. برای هر یک از این وضعیت‌ها نیز متغیری مجازی تعریف شده است. حالت اول (شهرهای بزرگ) به عنوان حالت پایه در نظر گرفته شده است و برای سه وضعیت دیگر متغیرهای مجازی تعریف شده (cg2، cg3 و cg4) در مدل وارد شده‌اند.

cost معرف هزینه خانوار و mem معرف نوع عضویت در خانوار است. mem2، mem3 و

mem4 متغیرهای مجازی هستند که نسبت هر فرد را با سرپرست خانوار نشان می‌دهند. گروه اول (سرپرستان) به عنوان حالت پایه در نظر گرفته شده است و سه حالت دیگر (به ترتیب همسر، فرزند و سایر) در قالب متغیرهای مجازی مذکور در مدل وارد شده‌اند. Actcd بیانگر وضع فعالیت افراد است. متغیرهای مجازی act2 تا act6 به ترتیب بیانگر وضعیت‌های بیکار، مستمری‌بگیر و اجاره‌دار، محصل، خانه‌دار و سایر هستند. وضع فعالیت شاغل به عنوان حالت پایه در نظر گرفته شده است. pos نشانگر وضعیت شغلی فرد است. افراد نمونه یکی از وضعیت‌های کارفرما، کارکن مستقل، حقوق‌بگیر عمومی، حقوق‌بگیر خصوصی و کارآموز را دارند. برای هر یک از وضعیت‌های مذکور متغیری مجازی تعریف شده است. وضعیت شغلی کارفرما به عنوان حالت پایه در نظر گرفته شده است. homeccp نشانگر نوع تصرف مسکن است. متغیرهای مجازی homeccp1 تا homeccp3 به ترتیب بیانگر حالت ملکی، اجاری و مجانی است. وضعیت ملکی به عنوان حالت پایه در نظر گرفته شده است.

۴. یافته‌های تحقیق

۴-۱. نمونه اصلی

وقتی عوامل مؤثر بر استفاده از خدمات در تعامل با یکدیگر قرار می‌گیرند، نظم‌های آماری مشاهده‌شده در بررسی‌ها دوبه‌دو (موضوع جداول شماره ۱، ۳ تا ۴) لزوماً پایدار نمی‌مانند. تکنیک مورد در خصوص عوامل مؤثر بر استفاده از کارت‌بانک و کارت اعتباری در این تحقیق، استفاده از مدل پروبیت است که نتایج آن در ادامه گزارش می‌شود:^۱

الف. مرد بودن، احتمال دارا بودن کارت‌بانک را ۷ درصد افزایش می‌دهد ولی اثر معنی‌داری بر دارا بودن کارت اعتباری ندارد.

ب. با در نظر گرفتن سایر عوامل مؤثر، در مورد کارت‌بانک و کارت اعتباری صرفاً یک رابطه خطی بین سن و میزان بهره‌مندی دیده می‌شود که طبق آن، افزایش هر سال سن، به ترتیب ۰/۱ و ۰/۳ درصد احتمال بهره‌مندی را کاهش می‌دهد.

ج. با افزایش سواد، میزان بهره‌مندی فرد در انواع کارت افزایش می‌یابد. میزان افزایش بهره‌مندی در اثر افزایش سواد، در کارت‌بانک از کارت اعتباری بیشتر است. در افراد دارای مدرک سیکل و دیپلم این اختلاف ۱۶ واحد درصد و در تحصیل‌کردگان

۱- در گزارش کلیه نتایج، اثر نهایی هر متغیر با فرض ثبات سایر متغیر ۰/۱۱ و ۰/۰۳ متغیر ۰/۰۳ بیان شده است.

دانشگاهی ۲۸ واحد درصد است. ملاحظه می‌شود که هر چه سطح سواد افزایش می‌یابد این رقم نیز بزرگ‌تر می‌شود. به علاوه در مورد کارت اعتباری، داشتن سواد ابتدایی اثری بر سطح برخورداری ندارد.

جدول (۵) عوامل مؤثر بر استفاده افراد بزرگسال شهری از کارت بانک و کارت اعتباری

حالت پایه*	خدمات بانکی متغیرها	کارت بانک			کارت اعتباری		
		ضریب	اثر نهایی	p> z	ضریب	اثر نهایی	p> z
زن	مرد	۰/۲۸	۰/۰۷	صفر	۰/۰۸	۰/۰۱	۰/۳
	سن	-۰/۰۱	-۰/۰۳	صفر	-۰/۰۱	-۰/۰۰۱	صفر
	هزینه	۰/۲	۰/۰۵	صفر	۰/۰۷	۰/۰۱	صفر
	مجذور هزینه	-۰/۰۲	-۰/۰۴	صفر	-	-	-
بی‌سواد	سواد خواندن و ابتدایی	۰/۳	۰/۰۸	صفر	۰/۱۴	۰/۰۱	۰/۳۸
	سیکل و دیپلم	-۰/۸۲	۰/۲۱	صفر	۰/۶۶	۰/۰۵	صفر
	تحصیلات دانشگاهی	۱/۴۷	۰/۳۷	صفر	۱/۱۰	۰/۰۹	صفر
سرپرست	همسر	۰/۱۳	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۱۲	۰/۰۱	۰/۲
	فرزند	-۰/۰۸	-۰/۰۲	۰/۲	-۰/۲۸	-۰/۰۲	۰/۰۱
	سایر	-۰/۰۶	-۰/۰۱	۰/۴۹	۰/۱۵	۰/۰۱	۰/۲۷
متاهل	بیوه و مطلقه	-۰/۴۴	۰/۱۱	صفر	۰/۲۱	۰/۰۲	۰/۱
	مجرد	-۰/۰۶	-۰/۰۲	۰/۳۱	-۰/۱۱	-۰/۰۱	۰/۲۶
ملکی	اجاری	۰/۱۱	۰/۰۳	صفر	۰/۰۶	-۰/۰۱	۰/۲۶
	مجانی	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۳۶	-۰/۱۵	-۰/۰۱	۰/۰۵
شاغل	بیکار	-۰/۲	-۰/۰۵	صفر	-۰/۲۸	-۰/۰۲	۰/۵۶
	مستمری‌گیر و اجاره‌دار	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۳۸	-۰/۰۹	-۰/۰۱	۰/۲۳
	محصل	-۰/۳۹	-۰/۱	صفر	-۰/۳۱	-۰/۰۳	صفر
	خانه‌دار	-۰/۰۶	-۰/۱۵	صفر	-۰/۵۲	-۰/۰۴	صفر
	سایر	-۰/۲	-۰/۰۵	صفر	-۰/۲۸	-۰/۰۲	۰/۰۷
شهرهای بزرگ	شهرهای متوسط	-۰/۱۵	-۰/۰۴	صفر	-۰/۰۳	-۰/۰۰۲	۰/۵۹
	شهرهای کوچک	۰/۰۰۵	۰/۰۰۱	۰/۹	-۰/۰۲	-۰/۰۰۱	۰/۷۹
	شهر تهران	۰/۰۸	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۱۳	۰/۰۱	۰/۰۲
	حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز	۰/۸۷	۰/۲۲	صفر	۰/۲۵	۰/۰۲	صفر
	حساب سپرده سرمایه‌گذاری	۰/۴۶	۰/۱۲	صفر	۰/۴۱	۰/۰۳	صفر
	حساب سپرده جاری	۰/۸۴	۰/۲۱	صفر	۰/۴۹	۰/۰۴	صفر
	ثابت	-۱/۵۹	صفر	صفر	-۲/۴۸	صفر	صفر

* در کلیه جداول این بخش، حالت پایه بیانگر وضعیتی از متغیر مجازی است که معادل صفر در نظر گرفته شده است. ارقام گزارش شده ذیل ستون متناظر با ضریب، اثر نهایی (marginal effect) مربوط به متغیر مربوطه را نشان می‌دهد. ستون متناظر با $p > |z|$ احتمال برابر صفر (بی‌معنی) بودن متغیر مورد نظر را نشان می‌دهد.

- د. در مورد کارت بانک، همسر سرپرست خانوار، در مقایسه با سرپرست خانوار ۳ درصد بیشتر از کارت استفاده می‌کند؛ در حالی که بین سطح بهره‌مندی فرزندان، سایر اعضا و سرپرست خانوار تفاوت معنی‌داری دیده نمی‌شود. همین‌طور در خصوص کارت اعتباری فرزندان ۲ واحد درصد کمتر از سرپرست خانوار از این خدمت بانکی برخوردار است و اختلاف معنی‌داری بین میزان استفاده سرپرست خانوار و همسر وی از کارت اعتباری وجود ندارد.
- ه. استفاده افراد بیوه و مطلقه از کارت بانک بیشتر از افراد دارای همسر است. در سایر موارد تفاوت معنی‌داری بین میزان بهره‌مندی افراد متاهل، مطلقه یا بیوه و مجرد از این دو خدمت بانکی دیده نمی‌شود.
- و. به طور مشخص افراد اجاره‌نشین ۳ درصد بیشتر از افراد دارای مسکن ملکی از کارت بانک استفاده می‌کنند. در خصوص کارت اعتباری نیز، میزان بهره‌مندی افرادی که در ازای خدمت در ملکی زندگی می‌کنند یک واحد درصد کمتر از افرادی است که مالک محل سکونت خود هستند.
- ز. شاغلان مطلقاً بهره‌مندی بیشتری نسبت به سایرین دارند. این نشان می‌دهد که افراد غیرشاغل، تقریباً شانس برای دارا بودن کارت بانک و کارت اعتباری ندارند.
- ح. با کنترل بر روی سایر عوامل مؤثر، دارا بودن یکی از سه حساب پس‌انداز، جاری و یا سرمایه‌گذاری به ترتیب ۲۲، ۲۱ و ۱۲ درصد احتمال بهره‌مندی از کارت بانک و ۲، ۳ و ۴ درصد احتمال بهره‌مندی از کارت اعتباری را افزایش می‌دهد.
- ط. هر چه میزان مخارج خانوار افزایش یابد، میزان استفاده از کارت اعتباری نیز با شیب بسیار ملایمی افزایش می‌یابد. در مورد کارت بانک رابطه‌ای U- وارون شکل بین سطح هزینه و میزان بهره‌مندی دیده می‌شود که بر اساس آن، سطح برخورداری با شیبی کاهنده با افزایش هزینه بالا می‌رود، تا وقتی هزینه ماهانه خانوار از ۵۰/۴ میلیون ریال عبور می‌کند سپس رفته رفته از میزان استفاده آنان کاسته می‌شود.

۲-۴. شاغلان

در خصوص عوامل مؤثر بر استفاده شاغلان از کارت بانک و کارت اعتباری، نتایج به دست آمده در جدول شماره (۶) گزارش شده است.

وقتی نمونه مورد بررسی به شاغلان محدود می‌شود، اثر جنسیت بر سطح استفاده دیگر معنی‌دار نیست. به عبارت دیگر اثر اشتغال بر اثر جنسیت غلبه دارد. افزایش سن همچنان

میزان استفاده شاغلان را از کارت‌های بانکی می‌کاهد. تقریباً در مقایسه با حالت کلی، افزایش سن، میزان استفاده شاغلان را با شیب یکسانی کاهش می‌دهد.

در میان این گروه، دو عامل تحصیلات فرد و سطح هزینه خانوار همچنان به طور معنی‌داری میزان استفاده از کارت‌های بانکی را افزایش می‌دهند؛ هر چند اثر تحصیلات به میزان قابل توجهی بر اثر هزینه غلبه دارد. البته در مورد کارت اعتباری سطح تحصیلات ابتدایی، سیکل و دیپلم اثری بر سطح بهره‌مندی نداشته و تحصیل‌کردگان دانشگاهی ۱۰ واحد درصد بیشتر از افراد بی‌سواد از این خدمت برخوردارند. افراد دارای تحصیلات ابتدایی، سیکل یا دیپلم و دانشگاهی به ترتیب ۱۱، ۲۴ و ۳۴ درصد بیشتر از افراد بی‌سواد دارای کارت‌بانک هستند. همین‌طور افرادی که هزینه خانوار آنها فراتر از ۷۱ میلیون ریال در ماه است، بیشتر از سایر خانوارها از کارت‌بانک برخوردارند.

جالب آنکه در نمونه کنترل شده بر روی افراد شاغل، نوع عضویت فرد در خانوار اثر خود را از دست می‌دهد. شاغلان مطلقه یا بیوه ۱۳ واحد درصد کمتر از شاغلان متأهل از کارت‌بانک استفاده می‌کنند. همچنین حقوق‌بگیران عمومی به ترتیب ۲۳ و ۶ واحد درصد بیشتر از کارفرمایان از کارت‌بانک و کارت اعتباری بهره می‌برند.

افراد دارای حساب جاری، حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز و حساب سرمایه‌گذاری نیز همانند نمونه اصلی بیشتر از افرادی که دارای این حساب‌ها نیستند از کارت‌های بانکی استفاده می‌کنند. در میان شاغلان، کارمندان امور اداری بیشتر از قانونگذاران از کارت‌بانک و قانونگذاران بیشتر از صنعتگران از کارت اعتباری استفاده می‌کنند. به علاوه ساکنان شهر تهران بیشتر از ساکنان سایر شهرها از انواع کارت‌های بانکی بهره می‌برند.

جدول (۶) عوامل مؤثر بر استفاده شاغلان بزرگسال شهری از کارت‌بانک و کارت اعتباری

حالت پایه	متغیرها	کارت‌بانک			کارت اعتباری		
		ضریب	اثر نهایی	$p > z $	ضریب	اثر نهایی	$p > z $
زن	مرد	-۰/۱۵	-۰/۰۴	۰/۱۲	-۰/۰۸	-۰/۰۱	۰/۵۲
هزینه	سن	-۰/۰۱	-۰/۰۰۳	صفر	-۰/۰۱	-۰/۰۰۱	۰/۰۵
	مجذور هزینه	-۰/۰۱	-۰/۰۰۳	۰/۰۱	-	-	صفر
بی‌سواد	سواد خواندن و ابتدایی	۰/۴۶	۰/۱۱	صفر	-۰/۱۳	-۰/۰۲	۰/۶۳
	سیکل و دیپلم	۰/۹۶	۰/۲۴	صفر	۰/۵۱	-۰/۰۷	۰/۱۴
	تحصیلات دانشگاهی	۱/۳۷	۰/۳۴	صفر	۰/۷۵	-۰/۱	۰/۰۱
سرپرست	همسر	-۰/۱	-۰/۰۳	۰/۴	-۰/۰۷	-۰/۰۱	۰/۶۶
	فرزند	-۰/۰۴	-۰/۰۱	۰/۶۷	-۰/۱۸	-۰/۰۲	۰/۱۹

ادامه جدول (۶) عوامل مؤثر بر استفاده شاغلان بزرگسال شهری از کارت‌بانک و کارت اعتباری

حالت پایه	متغیرها	کارت بانک		کارت اعتباری	
		ضریب	اثر نهایی	ضریب	اثر نهایی
سرپرست	سایر	-۰/۳۵	-۰/۰۹	۰/۰۳	۰/۰۳
متاهل	بیوه و مطلقه	۰/۵۳	۰/۱۳	صفر	صفر
	مجرد	-۰/۱۵	-۰/۰۴	۰/۰۹	-۰/۱۳
ملکی	اجاری	۰/۱۵	۰/۰۴	صفر	۰/۰۴
	مجانی	-۰/۰۷	-۰/۰۲	۰/۳۵	-۰/۰۱
کارفرما	کارکن مستقل	-۰/۰۲	-۰/۰۰۴	۰/۸۵	-۰/۰۲
	حقوق‌بگیر عمومی	۰/۹۲	۰/۳۳	صفر	۰/۰۶
	حقوق‌بگیر خصوصی	۰/۱۶	۰/۰۴	۰/۰۶	۰/۰۴
	کارکن فامیلی و کارآموز	-۰/۰۷	-۰/۰۲	۰/۶۵	-۰/۰۵
قانونگذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران	متخصصان	۰/۰۲	صفر	۰/۸۸	۰/۰۱
	تکنسین‌ها و دستیاران	۰/۰۷	۰/۰۲	۰/۶۲	۰/۰۱
	کارمندان امور اداری و دفتری	۰/۳	۰/۰۷	۰/۰۳	۰/۰۲
	کارکنان خدماتی و فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارها	۰/۰۲	۰/۰۰۴	۰/۸۸	۰/۰۱
	کارکنان ماهر کشاورزی، جنگل‌داری و ماهیگیری	-۰/۰۹	-۰/۰۲	۰/۵۸	-۰/۰۶
	صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه	-۰/۱۹	-۰/۰۵	۰/۱۱	-۰/۰۴
	متصدیان ماشین‌آلات و دستگاه‌ها، مونتاژکارها و رانندگان وسایل نقلیه	-۰/۰۳	-۰/۰۱	۰/۸۱	-۰/۰۲
	کارگران ساده خدمات	-۰/۲	-۰/۰۵	۰/۱۱	-۰/۰۴
	نیروهای مسلح و اظهار نشده	-۰/۳۳	-۰/۰۸	۰/۰۸	-۰/۰۱
	شهرهای متوسط	-۰/۱۲	-۰/۰۳	۰/۰۱	-۰/۰۰۲
شهرهای بزرگ	شهرهای کوچک	۰/۱۲	۰/۰۳	۰/۰۵	صفر
	شهر تهران	۰/۱۳	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۰۲
	حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز	۰/۶۵	۰/۱۶	صفر	۰/۰۲
	حساب سپرده سرمایه‌گذاری	۰/۳۶	۰/۰۹	صفر	۰/۰۵
	حساب سپرده جاری	۰/۸۲	۰/۲	صفر	۰/۰۵
	ثابت	-۱/۵	صفر	صفر	۰/۰۱

۳-۴. تحصیل کردگان دانشگاهی

در بین افراد دارای تحصیلات دانشگاهی، مردان همچنان ۹ درصد بیشتر از زنان از کارت‌بانک استفاده می‌کنند. با افزایش سن، میزان استفاده با شیب کاهنده بسیار ملایمی افزایش می‌یابد به طوری که با ثابت در نظر گرفتن سایر عوامل به ترتیب افراد دارای تحصیلات دانشگاهی با سن حدوداً ۳۱ و ۳۵ سال بیشترین استفاده را از کارت‌بانک و کارت اعتباری دارند. افزایش سطح هزینه خانوار تحصیل کردگان دانشگاهی، به صورت مستقیم احتمال استفاده ایشان را افزایش می‌دهد. یافته جالب دیگر تحقیق حاضر آن است که در مورد افراد دارای تحصیلات دانشگاهی،

عواملی چون وضعیت تأهل، نوع عضویت فرد در خانوار و نوع مسکن اثر معنی‌داری بر استفاده وی از کارت‌های بانکی ندارد. البته در مورد کارت‌بانک، همسران سرپرست خانوار ۷ واحد درصد بیشتر از سرپرست از کارت‌بانک برخوردارند. شاغلان مطلقاً بهره‌مندی بیشتری نسبت به سایرین دارند و تحصیل‌کردگان دانشگاهی دارای حساب فعال جاری، حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز و بالاخره سرمایه‌گذاری به ترتیب اهمیت به میزان ۲۵، ۲۳ و ۱۴ درصد از سطح بالاتری از دسترسی به خدمات ناشی از کارت‌بانک و ۶، ۷ و ۴ درصد بیشتر از کارت‌های اعتباری برخوردارند. (جدول شماره ۷ را ببینید).

جدول (۷) عوامل مؤثر بر استفاده تحصیل‌کردگان دانشگاهی شهری از کارت‌بانک و کارت اعتباری

حالت پایه	خدمات بانکی	کارت بانک		کارت اعتباری	
		ضریب	$p > z $	اثر نهایی	$p > z $
زن	مرد	۰/۳۶	۰/۰۹	۰/۰۵	۰/۰۱
	سن	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۰۵	۰/۰۱
مجرد	مجرد سن	-۰/۰۰۱	-۰/۰۰۱	صفر	-۰/۰۰۰۱
	هزینه	۰/۱۴	۰/۰۴	صفر	۰/۰۱
سرپرست	مجرد هزینه	-۰/۰۱	-۰/۰۰۲	-	-
	همسر	۰/۲۹	۰/۰۷	۰/۰۹	۰/۰۲
متاهل	فرزند	-۰/۱۷	-۰/۰۴	۰/۲۷	-۰/۰۵
	سایر	۰/۲۱	۰/۰۵	۰/۳۳	۰/۰۶
ملکی	بیوه و مطلقه	۰/۰۸	۰/۰۲	۰/۵۷	-۰/۰۱
	مجرد	-۰/۱۶	-۰/۰۴	۰/۶۹	۰/۰۱
شاغل	اجاری	-۰/۰۰۳	-۰/۰۰۱	۱	-۰/۰۱
	مجانای	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۸۴	-۰/۰۱
شهرهای بزرگ	بیکار	-۰/۴۳	-۰/۱	صفر	-۰/۰۶
	مستمری‌بگیر و اجاره‌دار	-۰/۳۵	-۰/۰۹	۰/۰۱	-۰/۰۵
شهرهای متوسط	محصل	-۰/۴۳	-۰/۱	صفر	-۰/۰۵
	خانه‌دار	-۰/۹۲	-۰/۲۲	صفر	-۰/۰۸
شهرهای کوچک	سایر	-۰/۰۳	-۰/۰۱	۰/۸۶	-۰/۰۴
	شهر تهران	-۰/۰۹	-۰/۰۳	۰/۳۴	۰/۰۱
شهرهای متوسط	شهرهای متوسط	-۰/۱	-۰/۰۲	۰/۱۱	۰/۰۲
	شهرهای کوچک	۰/۰۶	۰/۰۱	۰/۵	۰/۰۱
شهرهای بزرگ	شهر تهران	-۰/۰۹	-۰/۰۳	۰/۳۴	۰/۰۱
	حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز	۰/۹۱	۰/۲۲	صفر	۰/۰۴
شهرهای متوسط	حساب سپرده سرمایه‌گذاری	۰/۵۴	۰/۱۳	صفر	۰/۰۷
	حساب سپرده جاری	۰/۷۴	۰/۱۸	صفر	۰/۰۶
شهرهای کوچک	ثابت	-۰/۹۶	صفر	۰/۰۲	صفر
	حساب سپرده جاری	صفر	صفر	-۲/۳۲	صفر

۴-۴. سرپرستان خانوار

وقتی نمونه مورد نظر را به سرپرستان خانوار محدود می‌کنیم، تأثیر برخی از عوامل مؤثر به صورت زیر تغییر می‌کند:

در میان افراد سرپرست خانوار، جنسیت اثر معنی‌داری بر سطح استفاده ایشان ندارد. به عبارت دیگر از حیث استفاده از خدمات بانکی قابل ارائه از طریق کارت، سرپرست‌بودن فرد، جنسیت وی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. سن بر خلاف حالت‌های دیگر، در این حالت با شیب ملایم فزاینده موجب کاهش استفاده از کارت‌بانک می‌شود. در رابطه با کارت اعتباری نیز رابطه منفی با شیب بسیار ملایم قابل مشاهده است؛ یعنی افراد سرپرست خانوار هر چه جوان‌تر باشند از کارت‌های بانکی بیشتر استفاده می‌کنند.

تحصیلات فرد و نیز سطح هزینه‌های خانوار با همان نظم قبلی در مورد افراد سرپرست خانوار نیز یکی از عوامل تعیین‌کننده سطح استفاده ایشان از کارت‌های بانکی است. به علاوه وضعیت شغلی، وضعیت تاهل و نوع مسکن ملکی افراد اثر معنی‌داری بر استفاده از کارت‌های بانکی ندارند. البته سرپرستان خانه‌دار ۱۱ درصد کمتر از سرپرستان شاغل از کارت‌بانک برخوردارند. افراد سرپرست خانوار ساکن شهرهای متوسط کمتر از سایرین از کارت‌بانک استفاده می‌کنند. الگوی مشاهده‌شده در خصوص دارندگان انواع حساب نیز مانند نمونه اصلی است با این تفاوت که داشتن حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز اثری بر احتمال استفاده از کارت اعتباری ندارد. (جدول شماره ۸ را ببینید).

جدول (۸) عوامل مؤثر بر استفاده سرپرستان شهری از کارت‌بانک و کارت اعتباری

حالت پایه	متغیرها	کارت بانک			کارت اعتباری		
		ضریب	اثر نهایی	$p > z $	ضریب	اثر نهایی	$p > z $
زن	مرد	-۰/۰۱	-۰/۰۴	۰/۹۱	-۰/۰۱	-۰/۰۵	۰/۸۲
	سن	-۰/۰۴	-۰/۰۱	صفر	-۰/۰۰۱	-۰/۰۰۱	صفر
	مجذور سن	۰/۰۰۰۲	۰/۰۰۰۱	۰/۰۲	-	-	-
	هزینه	۰/۳۵	۰/۱	صفر	۰/۰۴	۰/۳	صفر
	مجذور هزینه	-۰/۰۵	-۰/۰۱	صفر	-۰/۰۱	-۰/۰۵	صفر
بی‌سواد	سواد خواندن و ابتدایی	۰/۳۳	۰/۰۹	صفر	۰/۱۱	۰/۱۱	۰/۵۳
	سیکل و دیپلم	۰/۸۵	۰/۲۴	صفر	۰/۰۸	۰/۶۲	صفر
	تحصیلات دانشگاهی	۱/۴۵	۰/۴	صفر	۰/۱۲	۰/۹۸	صفر
متاهل	بیوه و مطلقه	۰/۲۱	۰/۰۶	۰/۰۸	۰/۰۲	۰/۱۶	۰/۴۴
	مجرد	۰/۰۶	۰/۰۲	۰/۷۱	-۰/۰۳	-۰/۲۳	۰/۳۱

ادامه جدول (۸) عوامل مؤثر بر استفاده سرپرستان شهری از کارت بانکی و کارت اعتباری

حالت پایه	خدمات بانکی	کارت بانکی			کارت اعتباری		
		ضریب	اثر نهایی	$p > z $	ضریب	اثر نهایی	$p > z $
ملکی	اجاری	۰/۰۵	۰/۰۱	۰/۳۳	۰/۰۷	۰/۰۱	۰/۳۳
	مجانی	۰/۰۶	۰/۰۲	۰/۴۱	۰/۱۳	۰/۰۲	۰/۱۸
شاغل	بیکار	۰/۰۶	۰/۰۲	۰/۷۲	۰/۴۹	۰/۰۶	۰/۱۳
	مستمری‌گیر و اجاره‌دار	۰/۰۹	۰/۰۲	۰/۱۴	۰/۰۹	۰/۰۱	۰/۳۳
	محصل	۰/۰۸	۰/۰۲	۰/۸۵	۰/۴۵	۰/۰۶	۰/۲۶
	خانه‌دار	۰/۳۸	۰/۱۱	۰/۰۳	-	-	-
	سایر	۰/۳۲	۰/۰۹	۰/۰۶	۰/۱۳	۰/۰۲	۰/۷۴
شهرهای بزرگ	شهرهای متوسط	۰/۱۴	۰/۰۴	صفر	۰/۰۵	۰/۰۱	۰/۴۶
	شهرهای کوچک	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۴۸	۰/۰۵	۰/۰۳	۰/۸۱
	شهر تهران	۰/۰۵	۰/۰۲	۰/۳۴	۰/۱۱	۰/۰۱	۰/۱۴
	حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز	۰/۵۱	۰/۱۴	صفر	۰/۱۲	۰/۰۲	۰/۰۷
	حساب سپرده سرمایه‌گذاری	۰/۲۳	۰/۰۶	صفر	۰/۳۵	۰/۰۴	صفر
	حساب سپرده جاری	۰/۷۵	۰/۲۱	صفر	۰/۴۷	۰/۰۶	صفر
	ثابت	۰/۴۱	صفر	۰/۱۵	۰/۲۷	صفر	صفر

۴-۵. صاحبان منزل مسکونی

وقتی بر صاحبان منزل مسکونی متمرکز می‌شویم، نتایج حاصل شده کاملاً مشابه نتایج مدل بخش (۱-۴) است.

عوامل جنسیت، سن، هزینه، نوع عضویت در خانوار، سطح تحصیلات و دارا بودن انواع حساب در صاحبان خانه اثراتی همانند نتایج حاصل شده در نمونه کلی دارد. افزایش هزینه سالانه خانوار و سطح سواد فرد، برخورداری از حداقل یک نوع حساب و شاغل بودن احتمال برخورداری از کارت‌های بانکی را افزایش می‌دهد در حالی که محصل یا خانه‌دار بودن فرد احتمال استفاده را کاهش خواهند داد. در مورد وضعیت تاهل دارندگان منزل مسکونی که مطلقه یا بیوه هستند به ترتیب ۱۰ و ۳ واحد درصد بیشتر از صاحبان منزل مسکونی متاهل از کارت بانکی و کارت اعتباری برخوردارند. در همین زیرنمونه افراد مجرد ۲ واحد درصد بیشتر از متاهلان از کارت اعتباری استفاده می‌کنند.

جدول (۹) عوامل مؤثر بر استفاده صاحبان منزل مسکونی از کارت بانکی و کارت اعتباری

حالت پایه	خدمات بانکی	کارت بانکی			کارت اعتباری		
		ضریب	اثر نهایی	$p > z $	ضریب	اثر نهایی	$p > z $
زن	مرد	۰/۳۱	۰/۰۸	صفر	۰/۱۱	۰/۰۱	۰/۱۶
	سن	۰/۰۱	۰/۰۳	صفر	۰/۰۱	۰/۰۱	صفر
	هزینه	۰/۲۱	۰/۰۵	صفر	۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۰۳

ادامه جدول (۹) عوامل مؤثر بر استفاده صاحبان منزل مسکونی از کارت بانکی و کارت اعتباری

حالت پایه	خدمات بانکی			کارت بانکی			کارت اعتباری		
	متغیرها	$p > z $	ضریب	اثر نهایی	$p > z $	ضریب	اثر نهایی	$p > z $	ضریب
بی‌سواد	مجذور هزینه	-	-۰/۰۲	-۰/۰۰۴	صفر	-	-	-	-
	سواد خواندن و ابتدایی	-	-۰/۲۸	-۰/۰۷	صفر	-	-	-	-
	سیکل و دیپلم	-	-۰/۷۷	-۰/۱۹	صفر	-	-	-	-
	تحصیلات دانشگاهی	-	-۱/۴۴	-۰/۳۶	صفر	-	-	-	-
سرپرست	همسر	-	-۰/۲۲	-۰/۰۵	صفر	-	-	-	-
	فرزند	-	-۰/۰۳	-۰/۰۱	صفر	-	-	-	-
	سایر	-	-۰/۰۱	-۰/۰۳	صفر	-	-	-	-
متاهل	بیوه و مطلقه	-	-۰/۴۲	-۰/۰۱	صفر	-	-	-	-
	مجرد	-	-۰/۰۱	-۰/۰۲	صفر	-	-	-	-
شاغل	بیکار	-	-۰/۱۹	-۰/۰۵	صفر	-	-	-	-
	مستمری‌بگیر و اجاره‌دار	-	-۰/۰۹	-۰/۰۲	صفر	-	-	-	-
	محصل	-	-۰/۴۲	-۰/۱۱	صفر	-	-	-	-
	خانه‌دار	-	-۰/۶۳	-۰/۱۶	صفر	-	-	-	-
	سایر	-	-۰/۲۱	-۰/۰۵	صفر	-	-	-	-
شهرهای بزرگ	شهرهای متوسط	-	-۰/۱۶	-۰/۰۴	صفر	-	-	-	-
	شهرهای کوچک	-	-۰/۰۷	-۰/۰۲	صفر	-	-	-	-
	شهر تهران	-	-۰/۱۱	-۰/۰۳	صفر	-	-	-	-
	حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز	-	-۰/۸۷	-۰/۲۲	صفر	-	-	-	-
	حساب سپرده سرمایه‌گذاری	-	-۰/۴۳	-۰/۱۱	صفر	-	-	-	-
	حساب سپرده جاری	-	-۰/۸۲	-۰/۲۱	صفر	-	-	-	-
	ثابت	-	-۱/۵۵	-۰/۰۸	صفر	-	-	-	-

۶-۴. متاهلان

جدول شماره (۱۰) نشان می‌دهد در میان متاهلان، مرد بودن، دیگر اثر مثبتی بر احتمال دارا بودن کارت بانکی ندارد. با ثابت در نظر گرفتن سایر عوامل مؤثر، در مورد کارت بانکی و کارت اعتباری طبق یک رابطه خطی با افزایش هر سال به سن، به ترتیب ۰/۱ و ۰/۳ درصد احتمال بهره‌مندی کاهش می‌یابد.

در این زیر نمونه نیز، همچنان با افزایش سطح تحصیلات، میزان بهره‌مندی فرد از کارت‌های بانکی افزایش می‌یابد. میزان افزایش بهره‌مندی در اثر افزایش سواد، در کارت بانکی از کارت اعتباری بیشتر است؛ اما تفاوت چندانی بین دسترسی افراد بی‌سواد و دارای سواد خواندن و مدرک ابتدایی به کارت اعتباری دیده نمی‌شود.

در متاهلان میزان استفاده از کارت‌های بانکی رابطه‌ای با نوع تصرف مسکن آنان نداشته و

عوامل هزینه و دارا بودن انواع حساب در متاهلان اثراتی همانند نتایج حاصل شده در نمونه کلی دارد. فرزندان خانوار ۲ واحد درصد کمتر از سرپرستان از کارت اعتباری بهره می‌برند و سطح استفاده همسر، فرزند و سایر اعضای خانه از کارت‌بانک تفاوت معنی‌داری با میزان برخورداری سرپرست خانوار ندارد.

جدول (۱۰) عوامل مؤثر بر استفاده متاهلان شهری از کارت‌بانک و کارت اعتباری

حالت پایه	متغیرها	خدمات بانکی			کارت‌بانک			کارت اعتباری		
		ضریب	اثر نهایی	$p > z $	ضریب	اثر نهایی	$p > z $	ضریب	اثر نهایی	$p > z $
زن	مرد	-۰/۱۱	۰/۰۳	۰/۳۱	-۰/۰۴	-۰/۰۰۴	۰/۸۳			
	سن	-۰/۰۱	-۰/۰۰۳	صفر	-۰/۰۱	-۰/۰۰۱	صفر			
	هزینه	-۰/۳۳	۰/۰۸	صفر	۰/۱۶	۰/۰۱	صفر			
	مجذور هزینه	-۰/۰۴	-۰/۰۱	صفر	-۰/۰۲	-۰/۰۰۲	۰/۰۳			
بی‌سواد	سواد خواندن و ابتدایی	۰/۳۴	۰/۰۸	صفر	۰/۲۹	۰/۰۳	۰/۱۷			
	سیکل و دیپلم	۰/۸۷	۰/۲۱	صفر	۰/۷۹	۰/۰۷	صفر			
	تحصیلات دانشگاهی	۱/۴۷	۰/۳۵	صفر	۱/۲۲	۰/۱۱	صفر			
سرپرست	همسر	-۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۸۴	-۰/۰۳	-۰/۰۰۲	۰/۸۹			
	فرزند	-۰/۱۳	-۰/۰۳	۰/۱۳	-۰/۲۷	-۰/۰۲	۰/۰۵			
	سایر	-۰/۱۷	-۰/۰۴	۰/۲۴	-۰/۱۶	-۰/۰۱	۰/۵۱			
ملکی	اجاری	-۰/۰۷	۰/۰۲	۰/۱	-۰/۰۷	-۰/۰۱	۰/۲۷			
	مجانی	-۰/۰۲	۰/۰۰۴	۰/۷۳	-۰/۱۲	-۰/۰۱	۰/۱۵			
شاغل	بیکار	-۰/۰۷	-۰/۰۲	۰/۶۱	-۰/۴۸	-۰/۰۴	۰/۰۷			
	مستمری‌بگیر و اجاره‌دار	۰/۰۶	۰/۰۱	۰/۲۷	۰/۱	-۰/۰۱	۰/۲۵			
	محصل	-۰/۴۳	-۰/۱	صفر	-۰/۱۷	-۰/۰۲	۰/۳۸			
	خانه‌دار	-۰/۰۷	-۰/۱۷	صفر	-۰/۴۸	-۰/۰۴	صفر			
شهرهای بزرگ	سایر	-۰/۳۸	-۰/۰۹	۰/۰۳	-۰/۱۶	-۰/۰۱	۰/۶۷			
	شهرهای متوسط	-۰/۱۷	-۰/۰۴	صفر	-۰/۰۴	-۰/۰۰۴	۰/۴۶			
	شهرهای کوچک	-۰/۰۱	-۰/۰۰۲	۰/۸۶	۰/۰۲	۰/۰۰۰۴	۰/۹۱			
	شهر تهران	۰/۱۲	۰/۰۳	۰/۰۱	۰/۱۵	۰/۰۱	۰/۰۲			
	حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز	۰/۶۷	۰/۱۶	صفر	۰/۱۹	۰/۰۲	صفر			
	حساب سپرده سرمایه‌گذاری	۰/۳۷	۰/۰۹	صفر	۰/۴	۰/۰۴	صفر			
	حساب سپرده جاری	۰/۷۹	۰/۱۹	صفر	۰/۵	۰/۰۵	صفر			
	ثابت	-۱/۲۸	صفر	صفر	-۲/۴۲	صفر	صفر			

۴-۷. مردان

نتایج به دست آمده از مدل، در زیرنمونه مردان در جدول شماره ۱۱ گزارش شده است. با محدودکردن نمونه به مردان، هزینه، تحصیلات، نوع تصرف مسکن و داشتن انواع حساب اثری مشابه

نمونه کلی بر این زیرنمونه دارد. به علاوه وضعیت تاهل اثر خود را بر سطح بهره‌مندی از دست می‌دهد. در خصوص وضع فعالیت دسترسی مردان مستمری‌بگیر و اجاره‌دار به کارت‌بانک از شاغلان بیشتر است؛ همین‌طور محصلان نسبت به شاغلان کمتر از انواع کارت‌های بانکی بهره می‌برند. در میان مردان، افزایش سن، احتمال استفاده از کارت‌بانک و کارت اعتباری را به ترتیب ۰/۴ و ۰/۱ درصد کاهش می‌دهد. فرزندان و سایر اعضای خانوار به ترتیب ۵ و ۸ واحد درصد کمتر از سرپرست خانوار از کارت‌بانک استفاده می‌کنند. همین‌طور فرزندان خانوار ۳ واحد درصد کمتر از سرپرست از کارت اعتباری برخوردارند. افزایش هزینه، بالا رفتن مدرک تحصیلی، دارا بودن حداقل یک نوع حساب بانکی و سرپرست خانوار بودن احتمال بهره‌مندی از کارت‌بانک و کارت اعتباری را در مردان افزایش می‌دهد درحالی‌که افزایش سن، داشتن نقش فرزند در خانوار و محصل بودن فرد احتمال دارا بودن کارت‌های بانکی را کاهش می‌دهد.

جدول (۱۱) عوامل مؤثر بر استفاده مردان بزرگسال شهری از کارت‌بانک و کارت اعتباری

حالت پایه	خدمات بانکی			کارت بانک			کارت اعتباری		
	متغیرها	$P > Z $	ضریب	اثر نهایی	$P > Z $	ضریب	اثر نهایی	$P > Z $	ضریب
سن	سن	۰/۰۲	-۰/۰۰۴	صفر	-۰/۰۱	صفر	-۰/۰۰۱	صفر	-۰/۰۰۱
	هزینه	۰/۲۷	-۰/۰۸	صفر	-۰/۱۹	صفر	-۰/۰۲	صفر	-۰/۰۲
	مجدور هزینه	-۰/۰۳	-۰/۰۱	صفر	-۰/۰۲	صفر	-۰/۰۰۲	صفر	-۰/۰۰۲
بی‌سواد	سواد خواندن و ابتدایی	۰/۳۲	-۰/۰۹	صفر	-۰/۲۷	صفر	-۰/۰۳	صفر	-۰/۰۳
	سیکل و دیپلم	۰/۸۶	-۰/۲۴	صفر	۰/۷	صفر	-۰/۰۸	صفر	-۰/۰۸
	تحصیلات دانشگاهی	۱/۵۳	-۰/۴۳	صفر	۱/۱	صفر	-۰/۱۲	صفر	-۰/۱۲
سرپرست	همسر	-۰/۲۶	-۰/۰۷	-۰/۶۵	-	-	-	-	-
	فرزند	-۰/۱۷	-۰/۰۵	-۰/۰۵	-۰/۲۷	-۰/۰۳	-۰/۰۳	-۰/۰۳	-۰/۰۳
	سایر	-۰/۲۹	-۰/۰۸	-۰/۰۳	-۰/۳۴	-۰/۰۴	-۰/۱۵	-۰/۰۴	-۰/۰۴
متاهل	بیوه و مطلقه	۰/۲۴	-۰/۰۷	-۰/۰۷	-۰/۱	-۰/۰۱	-۰/۶۸	-۰/۰۱	-۰/۰۱
	مجرد	-۰/۱۲	-۰/۰۳	-۰/۱۳	-۰/۱۱	-۰/۰۱	-۰/۳۷	-۰/۰۱	-۰/۰۱
	اجاری	-۰/۱	-۰/۰۳	-۰/۰۳	-۰/۰۵	-۰/۰۱	-۰/۴۶	-۰/۰۱	-۰/۰۱
ملکی	مجانی	-۰/۰۱	-۰/۰۰۲	-۰/۹۱	-۰/۱۴	-۰/۰۲	-۰/۱۴	-۰/۰۲	-۰/۰۲
	بیکار	-۰/۱۱	-۰/۰۳	-۰/۱۲	-۰/۲۴	-۰/۰۳	-۰/۰۸	-۰/۰۳	-۰/۰۳
	مستمری‌بگیر و اجاره‌دار	۰/۱۲	-۰/۰۳	-۰/۰۵	-۰/۰۸	-۰/۰۱	-۰/۳۸	-۰/۰۱	-۰/۰۱
شاغل	محصل	-۰/۲۹	-۰/۰۸	صفر	-۰/۳۲	-۰/۰۴	-۰/۰۱	-۰/۰۴	-۰/۰۴
	سایر	-۰/۰۹	-۰/۰۲	۰/۳	-۰/۳۸	-۰/۰۳	-۰/۱۱	-۰/۰۳	-۰/۰۳
	شهرهای متوسط	-۰/۰۹	-۰/۰۳	-۰/۰۲	-۰/۰۴	-۰/۰۴	-۰/۵۱	-۰/۰۴	-۰/۰۴
شهرهای بزرگ	شهرهای کوچک	۰/۰۸	-۰/۰۲	-۰/۱۱	-۰/۰۴	-۰/۰۳	-۰/۸۱	-۰/۰۳	-۰/۰۳
	شهر تهران	۰/۰۵	-۰/۰۱	-۰/۳۳	-۰/۱۲	-۰/۰۱	-۰/۰۸	-۰/۰۱	-۰/۰۱

ادامه جدول (۱۱) عوامل مؤثر بر استفاده مردان بزرگسال شهری از کارت بانکی و کارت اعتباری

حالت پایه	خدمات بانکی			کارت بانکی			کارت اعتباری		
	متغیرها	ضریب	اثر نهایی	ضریب	اثر نهایی	ضریب	اثر نهایی	ضریب	اثر نهایی
	حساب قرض الحسنه پس انداز	۰/۷۹	۰/۲۲	صفر	۰/۱۸	صفر	۰/۰۲	صفر	
	حساب سپرده سرمایه گذاری	۰/۴	۰/۱۱	صفر	۰/۴	صفر	۰/۰۵	صفر	
	حساب سپرده جاری	۰/۷۸	۰/۲۲	صفر	۰/۴۴	صفر	۰/۰۵	صفر	
ثابت		-۱/۱۶	صفر	صفر	-۲/۴۱	صفر	صفر	صفر	

۸-۴. زنان

در خصوص عوامل مؤثر بر استفاده زنان از کارت‌های بانکی، سطح تحصیلات و دارا بودن انواع حساب‌های بانکی تأثیر خود را بر بهره‌مندی از این خدمات مالی به صورت قبل حفظ می‌کنند. سن، اثر خود را بر بهره‌مندی از کارت اعتباری از دست می‌دهد، ولی همچنان یک رابطه خطی نزولی بین سن و بهره‌مندی از کارت بانکی مشاهده می‌شود.

در زیر نمونه زنان، ویژگی‌های نوع عضویت در خانوار و وضعیت تأهل اثر خود را بر بهره‌مندی از این خدمات از دست می‌دهند، تنها در مورد کارت اعتباری، فرزندان ۳ درصد کمتر از سرپرستان خانوار از این خدمت بهره می‌برند. همین‌طور نوع تصرف مسکن، دیگر بر استفاده از کارت اعتباری مؤثر نبوده و افراد اجاره‌نشین ۳ درصد بیشتر از دارندگان مسکن ملکی از کارت بانکی استفاده می‌کنند.

در خصوص کارت بانکی، شاغلان زن مطلقاً بهره‌مندی بیشتری نسبت به سایرین دارند و زنان خانه‌دار کمتر از زنان شاغل از کارت اعتباری استفاده می‌کنند. به علاوه با افزایش مخارج خانوار، استفاده از کارت بانکی نیز با شیب بسیار ملایمی افزایش می‌یابد. در مورد کارت اعتباری رابطه U - وارون بین هزینه و سطح بهره‌مندی ملاحظه می‌شود. نکته جالب آنکه افزایش سطح تحصیلات، احتمال بهره‌مندی مردان را از کارت‌های بانکی بیشتر از زنان افزایش می‌دهد. به عنوان مثال داشتن مدرک دانشگاهی احتمال داشتن کارت بانکی را در مردان ۴۳ و در زنان ۳۱ درصد افزایش می‌دهد.

جدول (۱۲) عوامل مؤثر بر استفاده زنان بزرگسال شهری از کارت بانکی و کارت اعتباری

حالت پایه	خدمات بانکی			کارت بانکی			کارت اعتباری		
	متغیرها	ضریب	اثر نهایی	ضریب	اثر نهایی	ضریب	اثر نهایی	ضریب	اثر نهایی
سن		-۰/۰۱	-۰/۰۰۲	صفر	-۰/۰۱	صفر	-۰/۰۰۳	صفر	-۰/۲۴
	هزینه	۰/۱۸	۰/۰۴	صفر	۰/۰۶	صفر	۰/۰۳	صفر	۰/۰۳
	مجذور هزینه	-۰/۰۱	-۰/۰۰۳	صفر	-۰/۰۰۳	صفر	-۰/۰۰۳	صفر	-۰/۰۳
بی‌سواد	سواد خواندن و ابتدایی	۰/۳۱	۰/۰۷	صفر	-۱/۱۶	صفر	-۰/۰۱	صفر	۰/۵۶

ادامه جدول (۱۲) عوامل مؤثر بر استفاده زنان بزرگسال شهری از کارت بانک و کارت اعتباری

حالت پایه	خدمات بانکی متغیرها	کارت بانک			کارت اعتباری	
		ضریب	اثر نهایی	$p > z $	ضریب	اثر نهایی
	سیکل و دیپلم	۰/۸۱	۰/۱۸	صفر	۰/۶۹	صفر
	تحصیلات دانشگاهی	۱/۴۲	۰/۳۱	صفر	۱/۲۷	صفر
سرپرست	همسر	-۰/۱۳	-۰/۰۳	۰/۳	-۰/۰۱	صفر
	فرزند	-۰/۱۹	-۰/۰۴	۰/۱۵	-۰/۵۶	-۰/۰۳
	سایر	-۰/۰۹	-۰/۰۲	۰/۴۸	۰/۳۱	۰/۰۲
متاهل	بیوه و مطلقه	۰/۲۳	۰/۰۵	۰/۰۷	۰/۲۵	۰/۰۱
	مجرد	-۰/۰۹	-۰/۰۲	۰/۳۷	-۰/۰۱	-۰/۰۰۰۵
ملکی	اجاری	۰/۱۳	۰/۰۳	۰/۰۱	-۰/۰۵	-۰/۰۰۳
	مجانی	۰/۰۹	۰/۰۲	۰/۱۹	-۰/۱۴	-۰/۰۱
شاغل	بیکار	-۰/۴۶	-۰/۰۱	صفر	-۰/۲۷	-۰/۰۱
	مستمری‌بگیر و اجاره‌دار	-۰/۱۷	-۰/۰۴	۰/۰۷	-۰/۱۴	-۰/۰۱
	محصل	-۰/۵۴	-۰/۱۲	صفر	-۰/۱۹	-۰/۰۱
	خانه‌دار	-۰/۰۷	-۰/۱۵	صفر	-۰/۳۸	-۰/۰۲
	سایر	-۰/۴۹	-۰/۱۱	صفر	-۰/۲۰	-۰/۰۱
شهرهای بزرگ	شهرهای متوسط	-۰/۲۴	-۰/۰۵	صفر	۰/۰۲	۰/۰۰۱
	شهرهای کوچک	-۰/۰۸	-۰/۰۲	۰/۲۳	۰/۰۹	-۰/۰۰۱
	شهر تهران	۰/۰۹	۰/۰۲	۰/۰۷	۰/۱۳	۰/۰۱
	حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز	۰/۹۷	۰/۲۱	صفر	۰/۳۷	۰/۰۲
	حساب سپرده سرمایه‌گذاری	۰/۵۲	۰/۱۱	صفر	۰/۴۲	۰/۰۲
	حساب سپرده جاری	۱/۰۴	۰/۲۳	صفر	۰/۵۷	۰/۰۳
	ثابت	-۱/۴۸	صفر	صفر	-۲/۷۶	صفر

۹-۴. ساکنان تهران

در خصوص عوامل مؤثر بر استفاده از کارت‌های بانکی در میان ساکنان تهران، جنسیت دیگر اثر معنی‌داری بر استفاده از کارت‌های بانکی ندارد. به علاوه، صرفاً یک رابطه خطی نزولی بین سن و بهره‌مندی از کارت بانک و کارت اعتباری و یک رابطه خطی صعودی بین هزینه و استفاده از این خدمات مشاهده می‌شود. در تهران نیز با افزایش سواد، میزان بهره‌مندی فرد از کارت بانک افزایش می‌یابد؛ اما افزایش سطح تحصیلات اثر معنی‌داری بر استفاده از کارت اعتباری ندارد. در مورد کارت اعتباری همچنان فرزندان، کمتر از سرپرستان و همسر سرپرستان خانوار از این خدمت بهره‌مند هستند. درحالی‌که نوع عضویت در خانوار اثر خود را بر بهره‌مندی از کارت بانک و عوامل وضعیت تاهل و نوع تصرف مسکن اثر خود را بر دارا بودن کارت بانک و کارت اعتباری از دست می‌دهند.

از حیث وضع فعالیت، افراد محصل و خانه‌دار در کارت‌بانک و افراد خانه‌دار در کارت اعتباری کمتر از شاغلان ساکن تهران از این خدمات استفاده می‌کنند. همچنان با کنترل بر روی سایر عوامل مؤثر، دارا بودن یکی از سه حساب پس‌انداز، جاری و یا سرمایه‌گذاری به ترتیب ۲۷، ۲۲ و ۱۹ درصد احتمال بهره‌مندی از کارت‌بانک و ۲، ۷ و ۶ درصد احتمال بهره‌مندی از کارت اعتباری را افزایش می‌دهد.

جدول (۱۳) عوامل مؤثر بر استفاده ساکنان تهران از کارت‌بانک و کارت اعتباری

حالت پایه	خدمات بانکی	کارت‌بانک			کارت اعتباری		
		ضریب	اثر نهایی	p> z	ضریب	اثر نهایی	p> z
زن	مرد	-۰/۰۷	-۰/۰۲	-۰/۴۸	۰/۱۷	۰/۰۲	-۰/۳۲
	سن	-۰/۰۲	-۰/۰۰۴	صفر	-۰/۰۱	-۰/۰۰۲	-۰/۰۱
	هزینه	-۰/۰۶	۰/۰۲	-۰/۰۳	۰/۰۶	۰/۰۱	-۰/۰۷
بی‌سواد	سواد خواندن و ابتدایی	-۰/۲۷	۰/۰۷	-۰/۱۱	۳/۸۴	۰/۴۳	۱
	سیکل و دیپلم	-۰/۶۴	۰/۱۷	صفر	۴/۳۳	۰/۴۸	۱
	تحصیلات دانشگاهی	۱/۰۳	۰/۲۸	صفر	۴/۵۴	۰/۵۱	۰/۹۹
سرپرست	همسر	-۰/۱۱	-۰/۰۳	-۰/۴۴	۰/۴	۰/۰۳	-۰/۱۷
	فرزند	-۰/۱۲	-۰/۰۳	۰/۵	-۰/۷۵	-۰/۰۸	-۰/۰۱
	سایر	-۰/۰۹	۰/۰۳	-۰/۶۷	-۰/۲۸	-۰/۰۳	-۰/۴۸
متاهل	بیوه و مطلقه	۰/۱۸	۰/۰۵	-۰/۲۳	۰/۱	۰/۰۱	-۰/۷۲
	مجرد	-۰/۰۸	-۰/۰۲	-۰/۶۱	۰/۴۱	۰/۰۵	-۰/۱۱
ملکی	اجاری	-۰/۰۱	-۰/۰۰۳	-۰/۸۹	-۰/۰۰۳	-۰/۰۰۳	-۰/۹۸
	مجانی	-۰/۰۹	-۰/۰۲	-۰/۴۱	-۰/۰۷	-۰/۰۱	-۰/۶۵
شاغل	بیکار	-۰/۳۵	-۰/۱	-۰/۰۳	-۰/۱۱	-۰/۰۱	-۰/۶۶
	مستمری‌بگیر و اجاره‌دار	-۰/۰۷	-۰/۰۲	-۰/۵۶	-۰/۲	-۰/۰۲	-۰/۲۷
	محصل	-۰/۰۶	-۰/۱۶	صفر	-۰/۲۲	-۰/۰۳	-۰/۲۴
	خانه‌دار	-۰/۷۵	-۰/۲	صفر	-۰/۴۵	-۰/۰۵	-۰/۰۳
	سایر	-۰/۲۸	-۰/۰۸	-۰/۱۴	-۰/۵۶	-۰/۰۶	-۰/۲۳
	حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز	۰/۹۸	۰/۲۷	صفر	۰/۲۲	۰/۰۲	۰/۰۳
	حساب سپرده سرمایه‌گذاری	۰/۷	۰/۱۹	صفر	۰/۵۳	۰/۰۶	صفر
	حساب سپرده جاری	-۰/۸۲	۰/۲۲	صفر	۰/۶۳	۰/۰۷	صفر
	ثابت	-۰/۸۴	صفر	صفر	-۵/۹۵	صفر	۰/۹۹

۵. جمع‌بندی

۵-۱. عوامل مؤثر بر استفاده از کارت‌بانک

جدول شماره (۱۴)، ویژگی‌های تأثیرگذار بر استفاده افراد بزرگسال و هر یک از زیرنمونه‌های

یاد شده در بخش قبلی را نشان می‌دهد. در یک نگاه کلی این خصوصیات عبارتند از:

- ۱- مرد بودن، احتمال بهره‌مندی را در نمونه اصلی، تحصیل‌کردگان دانشگاهی و صاحبان منزل مسکونی افزایش می‌دهد؛ در زیرنمونه‌های شاغلان، سرپرستان خانوار، متاهلان و ساکنان تهرانی مرد بودن اثری بر استفاده ایشان ندارد.
- ۲- با در نظر گرفتن سایر عوامل مؤثر، بر اساس یک رابطه خطی و نزولی بین سن و میزان بهره‌مندی در نمونه اصلی، شاغلان، صاحبان منزل مسکونی، متاهلان، افراد مذکر، افراد مؤنث و ساکنان تهران، افزایش سن، احتمال بهره‌مندی را کاهش می‌دهد. همچنین رابطه U- وارون بین سن و استفاده تحصیل‌کردگان دانشگاهی و نیز بهره‌مندی سرپرستان خانوار مشاهده می‌شود.
- ۳- در نمونه اصلی و زیرنمونه‌های سرپرستان خانوار، صاحبان منزل مسکونی، متاهلان، زنان و مردان با افزایش مخارج خانوار، میزان استفاده با شیب بسیار ملایمی افزایش یافته و پس از رسیدن به نقطه اوج رفته رفته کاهش می‌یابد. همین‌طور در تحصیل‌کردگان دانشگاهی و ساکنان تهران این رابطه به صورت خطی و مستقیم قابل مشاهده است، که هر چه هزینه خانوار افزایش یابد، سطح بهره‌مندی نیز افزایش می‌یابد.
- ۴- در تمامی زیرنمونه‌ها و نمونه اصلی، افزایش سطح تحصیلات فردی و دارا بودن انواع حساب‌های بانکی، اثری مثبت و معنادار بر سطح بهره‌مندی ایشان دارد.
- ۵- در نمونه اصلی، تحصیل‌کردگان دانشگاهی و صاحبان مسکن مسکونی، همسر سرپرستان خانوار در مقایسه با سرپرستان خانوار بیشتر از کارت‌بانک استفاده می‌کنند. در سایر موارد دسترسی فرزندان خانوار، همسران و سرپرستان اختلاف چشمگیری با یکدیگر ندارند.

جدول (۱۴) عوامل مؤثر بر استفاده از کارت‌بانک*

حالت پایه	نمونه مورد بررسی									
	متغیرها	نمونه اصلی	شاغلان	تحصیل‌کردگان دانشگاهی	سرپرستان خانوار	صاحبان منزل مسکونی	متاهلان	افراد مذکر	افراد مؤنث	ساکنان تهران
زن	مرد	+	۰	+	۰	+	۰	۰	۰	۰
	سن	-	-	+	-	-	-	-	-	-
	مجدور سن			-	+					
	هزینه	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	مجدور هزینه			-	-	-	-	-	-	-
بی‌سواد	سواد خواندن و ابتدایی	+	+		+	+	+	+	+	۰
	سیکل و دیپلم	+	+		+	+	+	+	+	+

ادامه جدول (۱۴) عوامل مؤثر بر استفاده از کارت بانکی*

حالت پایه	متغیرها	نمونه مورد بررسی	نمونه اصلی	شاغلان	تحصیل‌کردگان دانشگاهی	سرپرستان خانوار	صاحبان منزل مسکونی	متاهلان	افراد مذکر	افراد موبت	ساکنان تهران
	تحصیلات دانشگاهی	+	+	+		+	+	+	+	+	+
سرپرست	همسر	+	+	+	+		+	+	+	+	+
	فرزند	+	+	+	+		+	+	+	+	+
	سایر	-	-	-	-		-	-	-	-	-
متاهل	بیوه و مطلقه	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	مجرد	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ملکی	اجاری	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	مجانی	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
شاغل	بیکار	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	مستمری‌بگیر و اجاره‌دار	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	محصل	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	خانه‌دار	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	سایر	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
شهرهای بزرگ	شهرهای متوسط	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	شهرهای کوچک	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	شهر تهران	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	حساب سپرده سرمایه‌گذاری	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	حساب سپرده جاری	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	ثابت	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*علامت‌های (+) و (-) در سطر ۱-ام و ۲-ام جدول فوق به ترتیب نشان می‌دهند اثر معنی‌دار و مثبت یا منفی عامل برشمرده در سطر ۱-ام بر استفاده افراد تعریف شده در ستون ۲-ام از حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز می‌باشد. به همین ترتیب علامت (+) (صفر) نشان‌دهنده بی‌معنی بودن متغیر مورد نظر بر استفاده افراد تعریف شده از حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز و نیز سلول خاکستری به معنی حذف این عامل از مدل است.

- ۶- بهره‌مندی افراد مطلقه و یا بیوه در مقایسه با متاهلان بیشتر است. این نتیجه در شاغلان و صاحبان مسکونی نیز تکرار می‌شود.
- ۷- در میان شاغلان، مردان و زنان افرادی که در خانه‌های اجاری زندگی می‌کنند بیشتر از افرادی که مالک منزل خود هستند از کارت بانکی استفاده می‌کنند.
- ۸- میزان بهره‌مندی افراد اجاره‌دار و یا مستمری‌بگیر تفاوت چندانی با شاغلان ندارد مگر در مردان که افراد اجاره‌دار بیشتر از شاغلان از این خدمت بانکی استفاده می‌کنند و در تحصیل‌کردگان دانشگاهی عکس این حالت برقرار است. همین‌طور استفاده افراد

ادامه جدول (۱۵) عوامل مؤثر بر استفاده از کارت اعتباری

حالت پایه	متغیرها	نمونه مورد بررسی								
		نمونه اصلی	شاغلان	تحصیل‌کردگان دانشگاهی	سرپرستان خانوار	صاحبان منزل مسکونی	متاهلان	افراد ملکر	افراد مونت	ساکنان تهران
شاغل	خانه‌دار	-								
	سایر	۰								
شهرهای بزرگ	شهرهای متوسط	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شهرهای کوچک	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شهر تهران	+	+	۰	۰	۰	+	+	+	+
	حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز	+	+	+	۰	+	+	+	+	+
	حساب سپرده سرمایه‌گذاری	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	حساب سپرده جاری	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	ثابت	-	-	-	-	-	-	-	-	-

- ۳- در نمونه اصلی، شاغلان، تحصیل‌کردگان دانشگاهی، صاحبان منزل مسکونی و افراد مؤنث رابطه خطی و مستقیم بین میزان هزینه خانوار و سطح بهره‌مندی وجود دارد. همین‌طور در سرپرستان، متاهلان و مردان این رابطه به صورت U- وارون قابل مشاهده است.
- ۴- افزایش سطح تحصیلات موجب افزایش سطح بهره‌مندی می‌شود، اما در ساکنان تهران تحصیلات از عوامل مؤثر بر دسترسی نمی‌باشد.
- ۵- در نمونه اصلی و تمامی زیرنمونه‌ها استفاده از انواع حساب‌های بانکی تأثیر مثبت بر سطح بهره‌مندی دارد.
- ۶- بهره‌مندی فرزندان در مقایسه با سرپرست، همسر سرپرست و سایر اعضای خانوار در نمونه اصلی و زیرنمونه‌ها به جز دارندگان مسکن ملکی به میزان قابل ملاحظه‌ای پایین‌تر است.
- ۷- در صاحبان مسکن ملکی، افراد مجرد کمتر از متاهلان و متاهلان کمتر از افراد مطلقه و یا بیوه از کارت‌های اعتباری استفاده می‌کنند؛ حال آنکه در نمونه اصلی و سایر زیرنمونه‌ها وضعیت تاهل اثری بر سطح استفاده ندارد.
- ۸- افرادی که در منزل مجانی زندگی می‌کنند کمتر از افراد دارای مسکن ملکی از کارت اعتباری بهره می‌برند ولی در زیرنمونه‌ها نوع مسکن ملکی بر سطح دسترسی اثری ندارد.
- ۹- استفاده افراد محصل و خانه‌دار همواره کمتر از افراد شاغل است درحالی‌که میزان بهره‌مندی افراد اجاره‌دار و یا مستمری‌بگیر تفاوت چندانی با شاغلان ندارد. این رابطه تقریباً در مورد زیرنمونه‌ها هم صدق می‌کند.

منابع و مآخذ

منابع فارسی

- کشاوری حداد، غلامرضا. (۱۳۹۰)، مدل‌های رگرسیون با متغیر وابسته گسسته، تهران: دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف.
- نیلی، فرهاد و اسفندیاری، مرضیه. (۱۳۹۱). عوامل مؤثر بر استفاده خانوارهای شهری از خدمات مالی، تهران: پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی ج.ا.ا، گزارش پژوهشی ۸-۹۱.

منابع انگلیسی

- AL-Hussainy, E., Beck, T., Demirguc-Kunt, A. & Zia, B. (2008). *Household Use of Financial Services*, Working Papers, World Bank.
- Beck, T., Demirguc-Kunt, A. & Levine, R., (2007). *Finance, Inequality, and the Poor*. *Journal of Economic Growth*. 12(1), pp. 27-49.
- Beck T. & Brown M., (2011). *Use of Banking Services in Emerging Markets-Household-Level Evidence*, CEPR Discussion Papers 8475.
- Ellis, K., Lemma, A. & Rud, J.P., (2010). *Investigating the impact of access to financial services on household investment*, Overseas Development Institute (ODI)
- Honohan, P. & King, M. (2009). *Cause and effect of financial access: cross-country evidence from the finscope surveys*, Prepared for the World Bank Conference Measurement, Promotion, and Impact of Access to Financial Services Washington DC